

Företagens gröna omställning

Drivkrafter, hinder och stödbehov

Förord

Tillväxtverket arbetar för konkurrenskraftiga företag och hållbar utveckling – i alla delar av Sverige. Vi stärker företag, regioner och kommuner och skapar förutsättningar att möta framtidens utmaningar. Verksamheten utgår från tre politikområden: näringspolitik, regional utvecklingspolitik och landsbygds politik. Inom dessa områden erbjuder vi kunskap, nätverk och finansiering. Tillväxtverkets insatser skapar förutsättningar för stärkt konkurrenskraft, ökad innovation, stärkt omställningsförmåga och en hållbar utveckling.

Den gröna omställningen är nödvändig för att möta utvecklingen i omvärlden genom att stärka företagens konkurrenskraft och därmed bidra till de högt uppsatta miljö- och klimatmålen. För att stödja företagens gröna omställning behövs ett förbättrat kunskapsunderlag, till stöd för bland annat beslutsfattare och andra offentliga aktörer som kan användas för att skapa bättre förutsättningar för företag att utvecklas.

Tillväxtverket har därför genomfört en undersökning, Företagens gröna omställning, om hur landets företag, som arbetar med grön omställning, uppfattar sin roll, framtida utveckling samt vilka möjligheter och utmaningar omställningen skapar för företagen. Det är första gången som undersökningen genomförs. I denna rapport presenterar Tillväxtverket övergripande resultat från undersökningen. Vår förhoppning är att rapporten kommer vara till nytta i till exempel politikutveckling och i stöd- och främjarinsatser. På Tillväxtverket kommer rapporten att vara en viktig källa för vidare arbete inom området.

Arbetet med enkätundersökningen och rapporten har tagits fram inom regeringsuppdraget Miljödriven näringslivsutveckling och har genomförts av Caroline Dahlbom, Cecilia Ankarstig, Cecilia Holmgren och Josefine Lindell. Ett stort antal medarbetare på myndigheten har bidragit i arbetet.

Tim Brooks

Avdelningschef Företag
Tillväxtverket

Caroline Dahlbom

Handläggare
Tillväxtverket

Fakta om undersökningen företagens gröna omställning

- Cirka 37 000 företag har kontaktats och svar inkom från cirka 5 000 företag. Svarefrekvensen är 14 procent.
- I denna presentation av resultatet ingår cirka 4 500 företag som arbetar med grön omställning
- Undersökningens urval omfattar små- och medelstora företag indelade i följande grupper: 0 anställda, 1 - 9 anställda, 10 - 49 anställda och 50 – 249 anställda (Medelstora företag)
- Undersökningen är representativ för cirka 400 000 företag.
- Företag med en omsättning på mindre än 400 000 kronor per år ingår inte i undersökningen.
- Enkätundersökningen genomfördes under perioden december 2022 till mars 2023.
- Undersökningen består av 24 frågor med ett antal fördjupningar. De tre frågor som rör företagens attityder till elpriser ingår inte i den här rapporten men finns presenterade i en artikel på [Tillväxtverket.se](https://www.tillvaxtverket.se), [Höga elpriser kan få stor negativ påverkan på företagen - Tillväxtverket \(tillvaxtverket.se\)](https://www.tillvaxtverket.se)
- Mer information om undersökningen finns på www.tillvaxtverket.se

Slutsatser

Enkätundersökningen Företagens gröna omställning ger viktig kunskap om svenska små och medelstora företag som arbetar med grön omställning idag, vilka faktorer som påverkar utvecklingen och vilka behov företagen har. Undersökningen bekräftar vissa tidigare antaganden, men visar till stor del också nya samband som är viktiga att förstå inom till exempel företagsutveckling och ger idéer om hur stöd och främjandeinsatser kan utformas.

Grön omställning är viktigt för konkurrenskraften och långsiktig lönsamhet

En av de viktigaste insikterna är att arbetet med grön omställning är nödvändigt för många företag för att fortsatt kunna vara relevanta och tillmötesgå marknadens ökade krav och efterfrågan. Åtta av tio företag, som arbetar med grön omställning, instämmer helt eller delvis i att grön omställning är nödvändigt för långsiktig konkurrenskraft. Företagen ser också att grön omställning ökar företagets möjligheter till lönsamhet och tillväxt på längre sikt. Den viktigaste drivkraften för företagets gröna omställning är en förändrad efterfrågan, men även att bygga upp och stärka varumärket är en mycket viktig drivkraft.

Säkerställ att de mindre företagen är med i omställningen och behåller sin konkurrenskraft

Samtidigt visar undersökningen att en stor andel av småföretagen inte följer med i de medelstora företagens (och sannolikt inte i de större bolagens) gröna omställning. Det behöver inte betyda att de mindre företagen inte har kännedom om förändringstakten, kommande EU-lagstiftning eller ändringar i regelverk som är en del av EU:s gröna giv, men det är en signal om att det kan vara så. Det kan vara svårt för de mindre företagen att avsätta tillräckligt med tid för att omvärldsbevaka kommande regeländringar. Om de mindre företagen inte ställer om i rimlig tid finns det risk för att de större företagen vänder sig till andra underleverantörer som bättre uppfyller deras krav inom det gröna området.

Här skulle det behövas fördjupande studier för att förstå mer om hur det förhåller sig. Oavsett detta bedömer Tillväxtverket att det finns behov av en omfattande satsning som stärker små och medelstora företags gröna omställning genom bland annat kompetenshöjande aktiviteter anpassade efter behoven. De behöver riktas brett till små och medelstora företag för att de ska kunna bibehålla sin konkurrenskraft och hänga med i den gröna omställningen.

Långsiktighet i politiska beslut är avgörande för gröna investeringar

En annan viktig insikt från undersökningen är att företagets behov av långsiktighet i politiska beslut är en avgörande förutsättning för den gröna omställningen och för att företagen ska våga göra nödvändiga investeringar. Om osäkerhet uppstår riskerar delar av omställningen att försenas eller förhindras vilket på sikt kan leda till sämre konkurrenskraft hos svenska företag.

Viktigt att underlätta för företag att hantera regler och myndighetskontakter

Undersökningen visar att lagar och regler är en stor drivkraft för grön omställning men även att det är ett hinder. Regler och myndighetsprocesser behöver utformas så att de främjar grön omställning samtidigt som de negativa effekterna av sådana regler minimeras. Det finns mycket som regelgivare och myndigheter kan göra för att minska kostnaderna för företag till följd av regler inom såväl befintliga som nya regelområden. Tillväxtverket rekommenderar att berörda myndigheter får i uppdrag att genomföra sektorsvisa genomlysningar av behov av förenkling för de branscher som i högst grad ser regler och myndighetskontakter som ett hinder för grön omställning. De berörda myndigheterna bör sedan få i uppdrag att hitta myndighetsgemensamma lösningar för att minska företagets problem.

Undersökningen visar också att företagen anser att det är svårt att finansiera olika anpassningar till nya regelverk. Samtidigt väntas en stor mängd nya regler träda i kraft inom de kommande åren, bland annat till följd av EU:s gröna giv. Kännedomen om dessa nya regler är i många fall låg hos de små och medelstora företagen. Tillväxtverket rekommenderar därför att berörda myndigheter får i uppdrag att genomföra informationsinsatser för att underlätta företagets anpassning till den nya lagstiftningen. Informationen bör göras samlad där många myndigheter är involverade samt anpassas efter målgruppens behov. Här kan verksamt.se vara en kanal för gemensam information.

Krav på grön kompetens ger behov av vidareutbildning

Undersökningen uppvisar att en majoritet av företagen anser att grön omställning helt eller delvis medför krav på ny kompetens i företaget. Företagen ser till stor del ut att lösa behovet av ny kompetens genom att vidareutbilda befintlig personal eller sin företagsledning och till viss del genom konsulttjänster, men inte genom att rekrytera ny personal i särskilt stor utsträckning. Detta kan möjligen förklaras av att de flesta företag i undersökningen inte ser att tillgången till lämplig arbetskraft eller kompetens är något större hinder. Behovet av att rekrytera ny personal med särskild kompetens eller utbildning ökar dock med företagets storlek.

Majoriteten av företagen har svarat att behovet av kompetenshöjande insatser för att utveckla arbetet med grön omställning finns, men bara i viss utsträckning. De medelstora företagen har större behov av kompetenshöjande insatser än de mindre företagen. Den bakomliggande orsaken kan eventuellt vara att den gröna omställningen befinner sig i ett inledande skede och att många små företag ännu inte ser behoven. Det kan också handla om att större bolag har en högre grad av specialisering och därmed också större behov av kompetenshöjande insatser. Behovet av kompetenshöjande insatser ryms inom ovan nämnda satsning som stärker små och medelstora företags gröna och digitala omställning.

Ny lagstiftning om spårbarheten i leverantörskedjan – behov av ökad digitalisering

När den nya EU-lagstiftningen ekodesignförordningen om produkters spårbarhet träder i kraft kommer många små och medelstora företag att behöva verifiera ursprung och innehåll i sina produkter. Tillväxtverkets rapport om ekodesignförordningen och digitala

produktpass¹ visade att kännedomen om vad som är på gång är relativt låg bland små och medelstora företag. I motsats till övrig lagstiftning, som kommer under gröna given, tar ekodesignförordningen inte hänsyn till företagsstorlek och den kommer så småningom att gälla för alla företag (med undantag av några produktkategorier). Den här undersökningen bekräftar delar av rapportens slutsatser och tydliggör behovet av insatser som främjar digitalisering. Med hjälp av digital teknik och delning av data kan lösningar utvecklas som synliggör, analyserar, simulerar och visualiserar information genom hela livscykeln från design, tillverkning och användning till återbruk och återvinning. Det innebär stora möjligheter för de företag som vill öka takten i den gröna omställningen, möta lagkraven och stärka sin konkurrenskraft.

Främja och stärk cirkulära resursflöden - en central del av den gröna omställningen

Vart fjärde företag i undersökningen anser att utveckling av cirkulära produkter och tjänster är viktigt för företagets framtida utveckling. För flera branscher är det vart tredje företag som anser detta vara viktigt. Mer cirkulära flöden är en central del av den gröna omställningen.

Cirkulära flöden är nödvändiga för att vi ska kunna möta utmaningarna på miljö- och klimatområdet. Samtidigt kan företag sänka sina kostnader eller hitta nya affärsmöjligheter genom intäkter från industriell symbios via restenergi eller restprodukter som tidigare blev avfall. Även om det i undersökningen inte går att tyda så vet vi att det finns flera utmaningar för cirkularitet. Alltifrån lagar och regler, beställarkompetens i offentlig förvaltning och marknadsmässiga svårigheter².

Cirkulära affärsmodeller kan innebära en komplex förändringsprocess för företag, där affärsmodellerna är under utveckling, intäktsflödena kommer att se annorlunda ut, relationerna mellan leverantörer och kunder förändras och nya logistikflöden utvecklas. Behoven av insatser för att stärka cirkulära resursflöden är många men ökad kunskap om att använda återvunnet material och arbeta för att utveckla marknaden för detta är av stor vikt. Bland de små och medelstora företagen är stödbehovet sannolikt ännu större än för stora företag. Utöver detta behöver beställarkompetensen i offentlig förvaltning förbättras och lagar och regler behöver ses över för att bättre kunna möta samhällets behov av cirkulära resursflöden.

Fördjupad kunskap behövs kring finansiella hinder för grön omställning

Slutsatsen från den här undersökningens finansieringsfrågor är att många företag instämmer i att grön omställning medför stora kostnader och att det finns svårigheter i att finansiera främst fysiska investeringar, anpassningar till nya regelverk och investeringar i energieffektivisering. Hälften av alla företag ser behov av finansiellt stöd för konsulttjänster rörande finansiering och lika många företag anser att de har behov av mer förmånliga lån för sin gröna omställning.

Denna undersökning svarar inte på alla frågor, utan vi ser att det behövs ytterligare analyser av vilka typer av företag som upplever vilka brister i tillgång på finansiering,

¹ [Tillväxtverkets rapport Spårbarhet och digitala produktpass](#)

² [Svenskt näringslivs rapport Cirkulär ekonomi för ett konkurrenskraftigt och hållbart näringsliv](#)

orsaken till det samt behov av eventuell finansiell kompetens bland de företag som arbetar med grön omställning. Tillväxtverket kan dock konstatera att det finns efterfrågan, både från banker och företag, rörande kreditgarantier även för de mindre företagens investeringar i grön omställning.

Stöd från det offentliga – möter det behoven hos företagen?

Myndigheter, regioner och kommuner erbjuder redan idag olika typer av stöd som är tänkta att möta företagens behov i den gröna omställningen. Stöden söks dock i ganska låg utsträckning av företag och orsaken till detta skulle kunna vara att företagen inte har de resurser som krävs för att ansöka om medel och rapportera enligt de regelverk som finns eller att reglerna anses krångliga och inte anpassade till de små och medelstora företagens behov. Samtidigt visas det också att den gröna omställningen ställer nya krav på företagen och att det verkar finnas finansieringsutmaningar. Här ser det ut som att det finns behov av att ytterligare undersöka om det offentliga stödet är utformat på bästa och mest effektiva sätt för att stötta företagens gröna omställning. Tillväxtverket, Vinnova, Naturvårdsverket, Jordbruksverket och Energimyndigheten skulle kunna ges ett uppdrag att harmonisera tillämpningen av regelverk hos de olika myndigheterna och samordna utlysningar riktade mot företagens behov inom grön omställning.

Små och medelstora företagen – kan investeringsstöden anpassas?

Det framgår i undersökningen att de kostnader som små och medelstora företag ser som svårast att finansiera rör fysiska investeringar och energieffektivisering. Det finns idag olika typer av finansiellt stöd till företag från offentliga aktörer. Exempelvis erbjuds investeringsstöd genom Naturvårdsverket (Klimatklivet), Energimyndigheten (Industriklivet) och genom regionerna och Tillväxtverket via regionala investeringsstöd.

Samtidigt vet vi att Klimatklivet enbart kan finansiera fysiska investeringar som ger direkt och mätbar klimatnytta, vilket kan vara svårt att uppvisa även om det handlar om viktiga investeringar för företagets gröna omställning. Berörda myndigheter och regioner bör ges i uppdrag att analysera hur väl de befintliga investeringsstöden som riktas till företagen når ut till de små och medelstora företagen och vidta åtgärder för att öka möjligheten för mindre företag att söka investeringsstöden.

Sammanfattning

1. Nuvarande arbete med grön omställning

Företagens arbete med grön omställning kan handla om flera olika områden, vilket den här undersökningen också visar. Internt miljö- och klimatarbete är det som flest företag har svarat att de arbetar med. Nästan lika vanligt är att företagen arbetar med att minska utsläppen från transporter eller att minska energi- och resursanvändningen i produktionen. Därefter följer ökade miljö- och klimatkrav i inköp som den vanligaste åtgärden. Undersökningen visar att företag som förväntar sig ökad lönsamhet, omsättning eller ökat antal anställda de kommande tre åren arbetar i större utsträckning med grön omställning.

Idag är det få företag som jobbar cirkulärt men många ser det som en viktig utveckling i framtiden. Undersökningen visar att innovation är en viktig del av företagens gröna omställning och att innovation är vanligare i tjänsteföretag än i varuproducerande företag. Det är vanligare att de medelstora företagen i undersökningen har utvecklat eller förbättrat varor eller tjänster jämfört med de mindre företagen.

2. Områden för företagets framtida utveckling inom grön omställning

Minskad energi- och resursförbrukning är den viktigaste framtidsfrågan för företagens gröna omställning. Det är möjligen en naturlig följd av de senaste årens höga elpriser och ökande råvarupriser men också en indikation om företagets uppfattning att en högre prisnivå kommer att bestå. Att minska utsläpp från transporter anses också vara ett betydelsefullt område för företagets framtida utveckling.

Innovation och utveckling av ny teknik inom miljö- och klimatområdet är redan i dagsläget en väsentlig del av företagets gröna omställning och uppfattas också som ett sådant framöver. Undersökningen visar att många företag ser utveckling av cirkulära produkter och tjänster som betydelsefullt för företagets utveckling samt att digitalisering anses viktigast för att minska utsläpp från transporter, ställa miljökrav vid inköp och för det interna miljö- och klimatarbetet. Nystartade företag anser i något högre utsträckning än äldre företag att digitalisering är en lösning gällande utveckling av produkter eller tjänster och för utveckling av företagets affärsmodell och strategi. Det kan möjligen bero på att dessa företag direkt från uppstart har både digitalisering samt miljö- och klimatarbete som en stomme i företaget.

En lägre tilltro till digitalisering uppvisas vid utveckling av cirkulära produkter/ tjänster/råvaruflöden. Tillväxtverkets rapport om digitala produktpass³ visar att digitalisering är en nyckelfaktor i att skapa cirkulära resursflöden, att kunskapsläget om kommande lagstiftning är låg och att företag i dagsläget inte alla gånger har tillgång till de digitala verktyg som behövs. Den här undersökningen bekräftar delar av rapportens slutsatser och tydliggör behovet av insatser som främjar digitalisering.

3. Attityder till grön omställning

Många företag upplever att grön omställning medför behov av att hantera nya regelverk. Det kan vara så att företagen känner till att nya regler kommer att träda i kraft kommande år men det kan också vara så att satsningar som företagen vill göra kommer att leda till att de till exempel behöver söka nya tillstånd hos myndigheter.

³ [Tillväxtverkets rapport Spårbarhet och digitala produktpass](#)

En majoritet av företagen, instämmer helt eller delvis i att grön omställning är nödvändigt för långsiktig konkurrenskraft. Resultatet visar att många företag, oberoende av bransch och storlek, upplever att omställningen har en koppling till de långsiktiga förutsättningarna att bedriva företag. Företagen ser också att grön omställning ökar deras möjligheter till lönsamhet och tillväxt på längre sikt. Ju större företaget är desto mer tror man att grön omställning ökar företagets möjligheter att växa och att lönsamheten ökar på sikt.

Att omställningen kostar mycket pengar visas i att nästan sju av tio företag svarar att de helt eller delvis instämmer i att grön omställning medför stora kostnader. Cirka sex av tio företag anser att grön omställning helt eller delvis medför krav på ny kompetens i företaget och det är i högre omfattning de medelstora företagen som instämmer i detta.

De flesta företag ser inte möjligheter till ökad export som en avgörande anledning till grön omställning. Detta är ingen överraskning utan stämmer väl med tidigare undersökningar om miljöteknikexport som visar att ju större företaget är desto vanligare är det att företaget exporterar.

4. Drivkrafter för grön omställning

De viktigaste drivkrafterna är förändrad efterfrågan från marknaden, lagar och myndighetsregler samt att bygga upp och stärka företagets varumärke. Detta ger viktiga indikationer om vad som driver företagens gröna omställning. Drivkrafterna kan till stor del kopplas till att förutsättningarna att driva företag håller på att ändras med förändrad efterfrågan, konkurrenter som växlar upp sitt miljö- och klimatarbete, mer medvetna kunder som ställer nya krav och ny reglering på området. Konkurrens från andra företag samt ökade produktions- och driftskostnader är också viktiga drivkrafter.

Även tillgängligheten till ny teknik är en viktig drivkraft i viss eller i stor utsträckning. Här handlar det bland annat om att digitala verktyg har utvecklats och resulterat i till exempel minskad elförbrukning eller nya produkter såsom värmepumpar och solpaneler. Att företag arbetar med miljö- och klimatfrågor har länge framhållits som en möjlighet att bli en mer attraktiv arbetsgivare. Undersökningen visar dock att denna drivkraft inte betyder lika mycket för de mindre företagen, men ju större företaget är desto viktigare blir denna drivkraft.

De medelstora företagen i undersökningen upplever krav från finansärer eller ägare som en mycket större drivkraft än de mindre företagen. Detta kan vara ett resultat av att ledning och ägare är samma person i mindre företag eller att företagen inte har haft behov av att förnyad finansiering eller lån vid tiden för undersökningen.

5. Hinder för grön omställning

Många företag upplever en osäkerhet kring långsiktigheten i politiska beslut som ett stort hinder för grön omställning. Om företagen upplever en osäkerhet kring vad som kommer att gälla framöver så finns det en risk för att man är mindre benägen att göra nödvändiga investeringar för grön omställning. Ett sådant scenario riskerar att försena och förhindra delar av omställningen vilket på sikt kan minska svenska företags konkurrenskraft.

Det näst vanligaste hindret som företagen uppger i vår undersökning är att omställningen hindras av att tillgänglig teknik inte är utvecklad eller för dyr.

Nästan lika vanligt är det att företagen upplever ökade produktions- och driftskostnader som ett stort hinder för grön omställning. Skillnaden är inte stor mellan de olika

företagsstorlekarna. Det vill säga, kostnadsökningar har drabbat alla företag och verkar åtminstone till viss del hindra företagens gröna omställning.

Lagar, regler och myndighetskontakter är nödvändiga för att uppfylla särskilda syften som till exempel att styra mot grön omställning, men ibland får lagar och regler oönskade negativa effekter. Undersökningen visar att lagar och regler är en stor drivkraft men även ett ungefär lika stort hinder för grön omställning. Det kan bland annat handla om regler som är otydliga, ger upphov till stora kostnader eller innebär tidskrävande myndighetskontakter för företaget. Det kan i sin tur hämma utvecklingen och omställningsförmågan hos företagen.

Undersökningen bekräftar uppfattningen att investeringsbehov i ny utrustning upplevs som ett stort hinder för grön omställning för en del företag och särskilt stort hinder finns i tekniktunga branscher. Även bristen på extern finansiering för grön omställning är ett hinder, inte minst i konjunkturkänsliga branscher med relativt låg lönsamhet.

Ett av fem företag upplever att låg efterfrågan från kunder är ett stort hinder för grön omställning. Detta är särskilt påtagligt i branscherna *Tillverkning*, *Byggverksamhet* och *Transport och magasinering* där omkring en fjärdedel av företagen anser att låg efterfrågan är ett stort hinder.

6. Finansierings- och resursbehov i företagens gröna omställning

De kostnader som uppstår till följd av den gröna omställningen som flest företag anser vara svåra att finansiera är fysiska investeringar. Näst svårast att finansiera verkar kostnader för anpassning till nya regelverk vara. Det är rimligt att kostnader för anpassning till regelverk kan vara svåra att hitta finansiering för jämfört med investeringar som har direkt affärsmässig avkastningspotential. Ett stort antal företag tycker även att energieffektivisering är svårt att finansiera. Det är olyckligt eftersom energieffektivisering ofta leder till kostnadsbesparingar på sikt.

En del företag ser inga svårfinansierade kostnader knutna till den gröna omställningen. Det kan vara uppmuntrande, men det kan även betyda att det finns företag som anser att de inte behöver göra investeringar eller lägga resurser på sin omställning.

Det som särskilt sticker ut i undersökningen gällande företagens behov av insatser för att utveckla företagets arbete med grön omställning är vikten av samarbete med andra företag (inom eller utom branschen) och i leverantörskedjan. En stor del av beslutade såväl som kommande lagstiftning till följd av EU:s gröna giv handlar om att skapa spårbarhet och transparens. En grundpelare i flera av initiativen är att företagen måste ha kännedom om resursflödena i sin värdekedja vilket kommer att leda till och kräva ökad samverkan mellan företag, underleverantörer och branscher.

Flertalet företag har svarat att behovet av kompetenshöjande insatser finns, men bara i viss utsträckning. Den bakomliggande orsaken kan eventuellt vara att den gröna omställningen befinner sig i ett inledande skede och att många små företag ännu inte ser behoven av kompetenshöjning. Det kan också handla om att medelstora företag har en högre grad av specialisering och därmed också större behov av kompetenshöjande insatser och enskild rådgivning.

Totalt pekar svaren i undersökningen på att de små och medelstora företagens behov av att rekrytera ny personal på grund av den gröna omställningen inte är så stort. Många företag löser behovet av kompetens genom att vidareutbilda befintlig personal eller sin

företagsledning och en del företag har behov av enskild rådgivning eller att köpa in konsulttjänster för den gröna omställningen.

Hälften av alla företag ser behov av finansiellt stöd för specifika konsulttjänster i viss eller i stor utsträckning. Nästan lika många företag anser att de har behov av mer förmånliga lån för sin gröna omställning. Exakt vilka villkor som företagen önskar när det gäller lån svarar inte undersökningen på, men det kan tänkas handla om mer tillgänglig kreditgivning, bättre villkor rörande krav på säkerheter och erbjudna räntor samt relevanta lånebelopp. En stor del av företagen som arbetar med grön omställning ser också att riskkapital är en relevant finansieringskälla, men att tillgången på riskkapital är mindre än vad de skulle önska.

Innehåll

Förord	1
Slutsatser.....	2
Sammanfattning	6
1 Nuvarande arbete med grön omställning.....	11
1.1 Inom vilka områden, branscher och i vilka företag är det vanligt med grön omställning?.....	11
1.2 I vilken omfattning och på vilket sätt arbetar företagen med cirkularitet?	13
1.3 Hur jobbar företagen med innovation inom grön omställning? ...	14
2 Företagens utveckling inom grön omställning.....	15
2.1 Vilka områden är viktiga för företagets framtida utveckling inom grön omställning?.....	15
2.2 Är digitalisering en lösning för företagets arbete med grön omställning?	16
3 Attityder till grön omställning.....	20
3.1 Vilka attityder har företagen till grön omställning?	20
4 Drivkrafter för grön omställning	22
4.1 Vilka drivkrafter finns för företagets gröna omställning?	22
5 Hinder för grön omställning.....	25
5.1 Vilka hinder finns för företagets gröna omställning?.....	25
6 Resursbehov för grön omställning	29
6.1 Vilka är företagets behov av personal och kompetens inom grön omställning?	29
6.2 Finansierings- och resursbehov i företagets gröna omställning.	30
6.3 Vilka insatsbehov har företagen i den gröna omställningen?.....	32

1 Nuvarande arbete med grön omställning

1.1 Inom vilka områden, branscher och i vilka företag är det vanligt med grön omställning?

Tillväxtverket definierar grön omställning som minskad miljö- och klimatpåverkan från företagen. Företagens arbete med grön omställning kan handla om många olika områden, vilket undersökningen också visar. Det vanligaste är internt miljö- och klimatarbete, som exempelvis kan inkludera att ta fram miljöpolicy och miljöledningssystem (till exempel ISO 14001), källsortera eller energieffektivisera. Dessa saker är något som alla företag, oavsett bransch kan jobba med. Nästan lika vanligt är att företagen arbetar med att minska utsläppen från transporterna och att minska energi- och resursanvändningen i företagets produktion. Därefter följer ökade miljö- och klimatkrav i inköp som den vanligaste åtgärden för företagets arbete med grön omställning.

Företag med stark framtidstro arbetar i större utsträckning med grön omställning

De företag som har svarat att man förväntar sig att företaget på tre års sikt kommer att öka sin lönsamhet, omsättning eller antalet anställda arbetar i större utsträckning med grön omställning inom alla områden än de företag som inte förväntar sig tillväxt. Det kan betyda att företagen tycker att grön omställning är en viktig fråga som ska prioriteras även när företaget är i ett expansivt skede. Hur sambandet ser ut mer i detalj visas inte i denna undersökning.

Vanligare med grön omställning bland äldre och medelstora företag

Undersökningen visar att det framför allt är de något äldre samt de medelstora företagen som arbetar med grön omställning, vilket kan tyda på att det krävs resurser i form av pengar och personal för att driva dessa frågor i företaget eller att det anses vara mer relevant ju större företaget är. Inom flera områden är det dubbelt så vanligt att företag i gruppen som har flest anställda (50 - 249 anställda) arbetar med grön omställning än att företag med minst antal anställda (0 och 1 - 9 anställda) gör det. Sammantaget skulle detta kunna tyda på att det finns risk för att de mindre företagen halkar efter och att det finns behov av olika former av stöd till företag som vill påbörja sin gröna omställning i form av kunskap, nätverk och finansiering.

Det skiljer sig mycket mellan olika branscher vilka områden som är vanligast att arbeta med inom grön omställning, och det beror troligen mest på vilken typ av verksamhet man bedriver i företaget och vilka typer av åtgärder som är mest kostnadseffektiva, kan ge störst miljö- och klimatnytta, vilka åtgärder som kan medföra nya affärsmöjligheter eller vad som krävs för att företaget ska kunna behålla sina kunder. Drygt tre av fyra företag arbetar med **internt miljö- och klimatarbete** i viss eller i stor utsträckning. I några branscher är detta betydligt vanligare. Det är exempelvis över åtta av tio företag inom *Hotell- och restaurang, Vård och omsorg, Kultur, nöje och fritid, annan service, Byggverksamhet* och *Handel* som arbetar med internt miljö- och klimatarbete.

Att **minska energi- och resursanvändningen i företagets produktion** är också en åtgärd som en stor majoritet av företagen ägnar sig åt. Tre av fyra företag totalt säger sig göra det i viss eller i stor utsträckning och i några branscher är det ännu vanligare. Nio av tio företag inom *Jordbruk, skogsbruk och fiske* samt inom *Tillverkning* och drygt åtta av tio företag inom *Byggverksamhet* och inom *Hotell- och restaurang* arbetar med att minska sin energi- och resursanvändning i viss eller i stor utsträckning.

Omkring två av fem företag inom *Tillverkning, Hotell- och restaurang* och *Jordbruk, skogsbruk och fiske* arbetar i stor utsträckning med minskad energi- och resursanvändning i företagets produktion. Att dessa branscher arbetar mer med att minska sin energi- och resursanvändning beror sannolikt på hög energi- och resursförbrukning i verksamheten

Att **minska utsläppen från transporter** är det sju av tio företag som arbetar med i viss eller i stor utsträckning. Det kan tyckas vara en hög siffra, men med tanke på att de resultat vi redovisar i den här rapporten bygger på svar från företag som har angett att de redan arbetar med grön omställning så är nivån kanske inte lika anmärkningsvärd. Här toppar inte oväntat företagen inom *Transport och magasinering* med nio av tio företag tätt följt av företagen inom *Byggverksamhet* samt *Jordbruk, skogsbruk och fiske*.

Nära sju av tio företag ställer **ökade miljö- och klimatkrav vid inköp**. De branscher där det är vanligast att man ställer ökade miljö- och klimatkrav vid inköp i viss och i stor utsträckning är *Hotell- och restaurang, Handel* och *Byggverksamhet*.

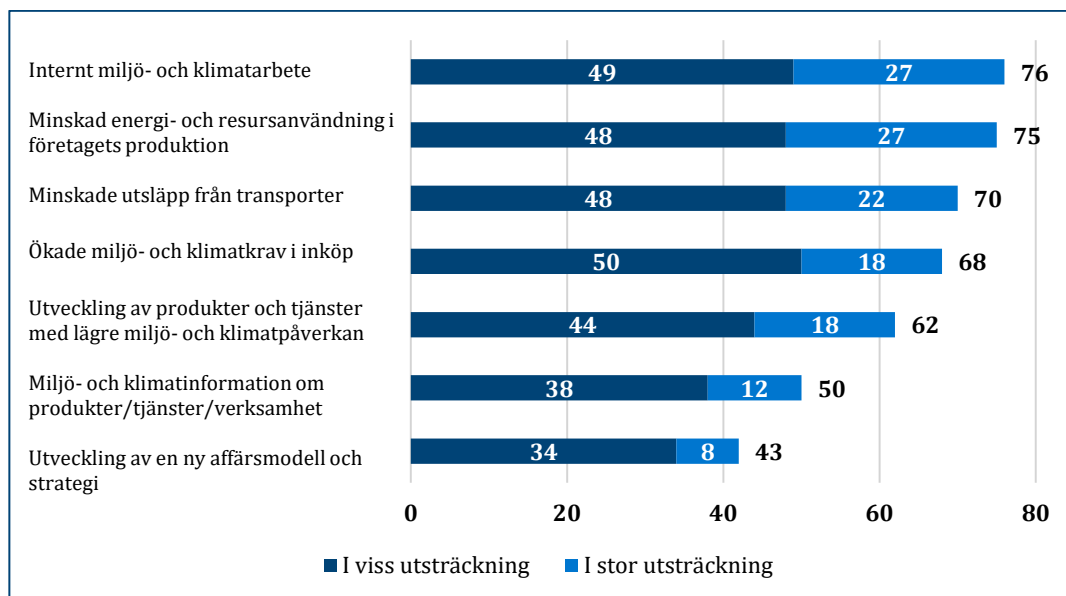
Drygt sex av tio företag i undersökningen **utvecklar produkter eller tjänster med lägre miljö- och klimatpåverkan** i viss eller i stor utsträckning. I vissa branscher är det ännu vanligare. Exempelvis är det omkring sju av tio företag inom *Energi och vatten, Byggverksamhet, Jordbruk, skogsbruk och fiske* samt *Hotell- och restaurang* som gör det.

Det är betydligt mindre vanligt att företagen arbetar med **miljö- och klimatinformation om sina produkter, tjänster eller verksamhet** eller att de **utvecklar en ny affärsmodell och strategi där den gröna omställningen ingår**. Mellan fyra och fem av tio företag arbetar med dessa frågor i viss eller i stor utsträckning och bara omkring ett av tio företag i stor utsträckning. När den nya EU-lagstiftningen om produkters spårbarhet träder i kraft kommer många småföretag att behöva verifiera ursprung och innehåll i sina produkter. Att det i dag inte är så många företag som ser detta som en del i sin gröna omställning tyder på att det finns behov av kunskapshöjande insatser som riktar sig till de företag som kommer att beröras av den nya lagstiftningen.

De branscher där det är vanligast att man arbetar med miljö- och klimatinformation om sina produkter, tjänster eller verksamhet (exempelvis marknadsföring, hållbarhetsredovisning, klimatbokslut, miljömärkning eller livscykelanalyser) är *Energi och vatten, Handel* och *Transport och magasinering*. Utveckling av ny affärsmodell och strategi där den gröna omställningen ingår är vanligast i branscherna *Energi och vatten, Handel* och *Hotell- och restaurang*.

Figur 1

I vilken utsträckning jobbar ditt företag med grön omställning inom följande områden idag? (%)

1.2 I vilken omfattning och på vilket sätt arbetar företagen med cirkularitet?

Enligt EU:s definition är cirkularitet ett system som behåller värdet på produkter, material och resurser så länge som möjligt och minimerar avfallsmängden. Den europeiska gröna given är EU:s tillväxtstrategi⁴ och visar hur EU ska bli klimatneutralt till år 2050. Cirkularitet pekas ut som en central komponent i den gröna omställningen.

Längre livslängd, återanvändning och/eller återvinning av material är de vanligaste åtgärderna

Att skapa längre livslängd på produkter är en betydelsefull del av cirkularitet. Totalt svarar en fjärdedel av företagen i undersökningen att de erbjuder reparation, uppgradering och underhåll av produkter. Detta är särskilt vanligt inom *Byggverksamhet* och *Tillverkning* där omkring hälften av företagen erbjuder detta. *Byggbranschen* arbetar ofta med reparationer, återbruk och renoveringar och inom *Tillverkningssektorn* ingår reparationsverkstäder för maskiner och apparater vilket kan förklara varför det är många företag i den branschen som arbetar med cirkularitet.

Nästan tre av tio företag erbjuder återanvändning och/eller återvinning av material. I vissa branscher arbetar betydligt fler företag med detta. Ju större företaget är desto vanligare är det att man erbjuder återanvändning och/eller återvinning av material. Nära hälften av företagen inom *Handel* och fyra av tio företag inom *Tillverkning* och *Byggverksamhet* erbjuder återanvändning och/eller återvinning av material. Man ska dock vara medveten om att dessa nivåer sannolikt enbart visar att företagen inom vissa delar av verksamheten erbjuder återanvändning och/eller återvinning av material och inte att hela företaget har cirkulära materialflöden.

Svarsnivån från *Byggverksamhet* är positiv i förhållande till att byggsektorn anses ha särskilt stor potential inom återanvändning och återvinning. Enligt "Circularity Gap

⁴ [Europeiska kommissionen startside EU:s gröna giv](#)

Report” har Sverige ett cirkularitetsgap på 96 procent där majoriteten av resurserna härstammar från jungfrukällor och riskerar att inte cirkuleras tillbaka till ekonomin⁵. Bygg och infrastruktur står för cirka 40 procent av cirkularitetsgapet.

Utvecklingspotential inom design- och produktutveckling samt delningsekonomi

En viktig del av att skapa cirkularitet är att tänka in möjligheten att arbeta cirkulärt redan i utvecklingsfasen av produkten. Endast ett av tio företag i undersökningen svarar att de arbetar med design- och produktutveckling för ökad livslängd av varor. Att det inte är fler företag i undersökningen kan delvis förklaras av att det inte är relevant för alla företag då de inte designar och utvecklar varor. I vissa branscher är dock andelen företag högre och nästan en tredjedel av företagen inom *Tillverkning* erbjuder tjänster inom design- och produktutveckling.

Mindre än ett av tio företag i undersökningen erbjuder delning av varor och tjänster. Det finns dock branscher som i något större utsträckning erbjuder detta; *Uthyrning*, *fastighetservice* och *Juridik, ekonomi, vetenskap, teknik* erbjuder delning av varor och tjänster till sina kunder. 16 procent av företagen erbjuder begagnade produkter, men inom vissa branscher är detta betydligt vanligare. Inom *Handel* är det en tredjedel av företagen som erbjuder detta och inom *Kultur, nöje och fritid, annan service* samt *Tillverkning* är det ett av fem företag som erbjuder begagnade produkter. I branschen *Kultur, nöje och fritid, annan service* ingår reparationstjänster av olika slag vilket kan förklara den lite högre svarsnivån.

1.3 Hur jobbar företagen med innovation inom grön omställning?

Undersökningen visar att innovation är en viktig del av företagens gröna omställning. Nästan fyra av tio företag har utvecklat nya eller avsevärt förbättrade varor eller tjänster med minskad miljö- och/eller klimatpåverkan under de senaste åren. 23 procent av företagen har utvecklat nya eller väsentligt förbättrade tjänster och 16 procent har utvecklat nya eller väsentligt förbättrade varor. Det är vanligare att de medelstora företagen i undersökningen har utvecklat eller förbättrat varor eller tjänster jämfört med de små, men ingen betydande skillnad visas mellan nystartade företag och äldre företag.

Graden av grön innovation för både varor och tjänster är högre i företag som förväntar sig en ökad omsättning samt för företag som förväntar sig ökad lönsamhet inom de närmaste åren. Nivån av företag som har utvecklat nya eller avsevärt förbättrade tjänster ligger dock något högre än de företag som har arbetat med innovation av varor. Att det är en högre andel företag inom tjänstesektorn kan eventuellt handla om att tjänsteinnovation kräver mindre investeringar eller har kortare uppstartsträcka än innovation av varor. Tillväxtverkets undersökning *Företagens villkor och verklighet 2023*⁶ visar också att det är inom tjänstesektorn som innovativa produkter är vanligast.

Inom branscherna *Juridik, ekonomi, vetenskap, teknik, Transport och magasinering, Utbildning* och *Uthyrning, fastighetservice* är det omkring en tredjedel av företagen som har utvecklat nya eller väsentligt förbättrade tjänster med minskad miljö- och/eller klimatpåverkan. Här kan man tänka sig att det handlar om att tillmötesgå kunders

⁵ [Re: Source Circularity Gap Report Sweden](#)

⁶ [Tillväxtverkets rapport Företagens villkor och verklighet 2023](#)

efterfrågan på mer gröna lösningar såsom utredningar och utbildning inom området men även exempelvis ökad digitalisering, bättre avfallshantering, energieffektivisering i fastigheter eller effektivare logistiklösningar. När det gäller utveckling av nya eller väsentligt förbättrade varor med minskad miljö- och/eller klimatpåverkan ligger branscherna *Tillverkning* och *Handel* i topp där cirka tre av tio företag har gjort detta.

Inom de gröna näringarna *Jordbruk, skogsbruk och fiske* samt branscherna *Information och kommunikation* och *Vård och omsorg* har företagen i lägst utsträckning utvecklat nya eller förbättrade varor eller tjänster, men även där är det runt vart fjärde företag som utvecklat nytt eller förbättrat varor eller tjänster. Detta är branscher med ganska skilda förutsättningar att ta fram nya varor eller tjänster men kan vara innovativa på andra sätt. Inom jordbruk kan man till exempel använda sig av innovativa arbetssätt, metoder och ny teknik med lägre klimat- och miljöpåverkan för att producera samma gröda medan *Vård och omsorg* möjligen har mindre möjligheter till innovation inom verksamheterna.

2 Företagens utveckling inom grön omställning

2.1 Vilka områden är viktiga för företagens framtida utveckling inom grön omställning?

Minskad energi- och resursanvändning

Den viktigaste framtidsfrågan när det gäller företagens gröna omställning är minskad energi- och resursanvändning. Undersökningen visar att nästan hälften av företagen som jobbar med grön omställning anser att minskad energi- och resursanvändning är ett viktigt område för företagets framtida utveckling. För de branscher som kan antas ha en högre energiförbrukning är andelen högre än så; *Hotell och restaurang* 66 procent, *Tillverkning* 62 procent och *Jordbruk, skogsbruk och fiske* 59 procent. Att en så stor andel anser detta vara viktigt kan grunda sig på att de senaste årens höga elpriser och ökande råvarupriserna som har påverkat företagens vilja att minska energi- och resursförbrukningen. Det kan också finnas en uppfattning hos företagen att en högre prisnivå kommer att bestå.

Innovation och utveckling av ny teknik inom miljö- och klimatområdet

Som tidigare beskrivet är innovation redan i dagsläget en viktig del av företagens gröna omställning (se. 1.3). Undersökningen visar att det även uppfattas som ett viktigt område för företagens framtida utveckling; fyra av tio företag anser detta. Inom *Energi och vatten* är det så många som sex av tio företag som anser detta och hälften av företagen inom *Jordbruk, skogsbruk och fiske*.

Minskade utsläpp från transporter

Att minska utsläpp från transporter anses vara ett viktigt område för företagets framtida utveckling för nästan fyra av tio företag i undersökningen. Som väntat sticker branschen *Transport och magasinering* ut och där instämmer sex av tio företag i detta. Totalt sett hade man kunnat anta att vikten av minskade utsläpp från transporter skulle rankas högre som ett viktigt område för framtida utveckling för företagets gröna omställning. I

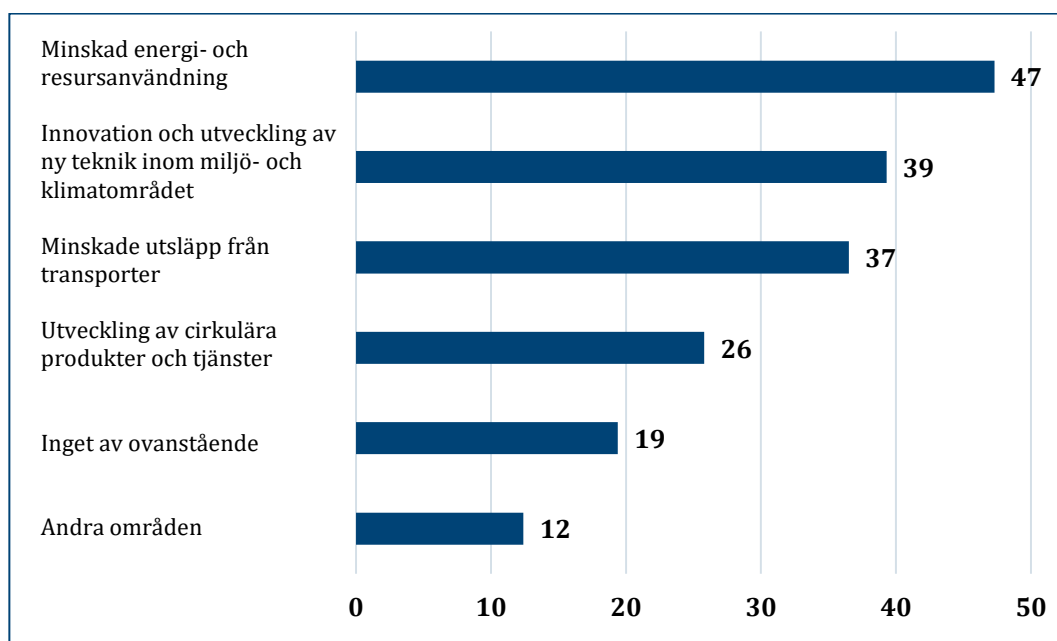
denna undersökning är det dock små och medelstora företag som har deltagit vilket kan betyda att företagen som har svarat inte anser sig ha stora utsläpp från transporter. Det kan också handla om att företaget redan har minskat utsläppen från transporter och därför inte ser det som ett område för framtida utveckling.

Utveckling av cirkulära produkter och tjänster

Som tidigare nämnts (se 1.2) finns det många företag som på ett eller annat sätt redan arbetar cirkulärt. På frågan om områden för företagens framtida utveckling svarar vart fjärde företag att utveckling av cirkulära produkter och tjänster är viktigt. För flera branscher är det nästan var tredje företag som anser detta vara viktigt: *Hotell och restaurang, Jordbruk, skogsbruk och fiske, Handel, Tillverkning* samt *Kultur, nöje och fritid*. I *Byggverksamhet* och inom *Transport och magasinering* är det dock knappt två av tio företag som tycker att utveckling av cirkulära produkter och tjänster är ett viktigt område, vilket innebär att dessa branscher ligger lägre än genomsnittet. Vad detta beror på visar inte denna undersökning och här finns anledning att gräva djupare för att kunna dra ytterligare slutsatser.

Figur 2.1

Andel företag som arbetar med grön omställning i procent som bedömer följande områden som viktiga för företagets framtida utveckling.

2.2 Är digitalisering en lösning för företagens arbete med grön omställning?

Digitalisering och spårbarhet av information anses vara viktiga komponenter för att möjliggöra den gröna omställningen och bidra till ökad cirkularitet. Inom EU talar man om den sammanlänkade gröna och digitala omställningen (på engelska "twin transition") då den gröna omställningen ofta kräver digitala lösningar och den digitala omställningen accelereras på grund av behov som drivs av den gröna omställningen.

Viktigast för att minska utsläpp, ställa miljökrav vid inköp och för det interna arbetet

Undersökningen visar att det är fler än en tredjedel av alla företag som ser digitalisering som en relevant lösning inom arbetet med grön omställning. De områden som företagen

tror mest på är minskade utsläpp från transporter, ökade miljö- och klimatkrav i inköp samt internt miljö- och klimatarbete där omkring fyra av tio företag ser en potential med digitalisering.

Digitalisering viktigare ju större företaget är

Ju större företaget är desto vanligare är det att man ser en potential till att digitalisering kan vara en lösning för arbetet med grön omställning. Av de medelstora företagen i undersökningen är det närmare tre av fyra företag som ser digitalisering av det interna miljö- och klimatarbetet som en bra lösning och sex av tio ser att digitalisering kan hjälpa till att ställa ökade miljö- och klimatkrav vid inköp. Nästan lika många av de medelstora företagen i undersökningen tror att digitalisering kan bidra till minskade utsläpp från transporter och vara en lösning för marknadsföring samt miljö- och klimatinformation.

Nystartade företag tror mer på digitalisering än äldre företag

Nystartade företag (som startade 2019–2022) anser i något högre utsträckning än äldre företag (som startade före 2019) att digitalisering är en lösning gällande utveckling av produkter eller tjänster såväl som för utveckling av företagets affärsmodell och strategi. Det kan möjligen bero på att dessa företag direkt från uppstart har både digitalisering och hållbarhetsarbete/gröna frågor som en stomme i företaget och att man generellt har en högre digitaliseringsgrad.

Stor potential att minska företagens utsläpp från transporter

Minskade utsläpp från transporter är den fråga som flest företag, över fyra av tio, tror att digitalisering kan hjälpa till att lösa. Ungefär en tredjedel av utsläppen av växthusgaser i Sverige kommer idag från transporter⁷. Det finns alltså en stor potential att minska de totala utsläppen i Sverige genom att företagen arbetar med att minska utsläppen från transporterna. Bland de svarande företagen inom *Transport och magasinering* är det inte oväntat betydligt fler, närmare sex av tio som tror på digitaliseringens möjligheter för att minska utsläppen från transporterna. Även branscherna *Juridik, ekonomi, vetenskap, teknik* och *Uthyrning, fastighetservice* ligger högt i denna fråga och där är det omkring hälften eller fler av företagen som tror att digitalisering kan vara en lösning. I Tillväxtverkets rapport om klimatsmart transportkedja⁸ beskrivs hur och visas potentialen för hur digitalisering kan ge effektiviseringar och utsläppsreduktioner i en värdekedja genom till exempel digitaliserad och delbara data.

Digitalisering kan hjälpa till att ställa ökade miljö- och klimatkrav i inköp

Fyra av tio företag tror att digitalisering kan vara en lösning för att kunna ställa ökade miljö- och klimatkrav i inköp. Några branscher ligger lite högre än genomsnittet och det är *Kultur, nöje och fritid, annan service, Juridik, ekonomi, vetenskap, teknik, Hotell- och restaurang* samt *Uthyrning, fastighetservice*.

⁷ [Naturvårdsverkets webbsida Inrikes transporter, utsläpp av växthusgaser](#)

⁸ [Tillväxtverkets rapport Klimatsmart transportkedja - Så kan digitalisering minska utsläpp i transporter](#)

Stor potential för digitalisering inom företagens interna miljö- och klimatarbete

Nära fyra av tio företag i undersökningen svarar att digitalisering kan vara en lösning för internt miljö- och klimatarbete. Här finns det inte några branscher som sticker ut utan resultatet fördelar sig relativt jämnt mellan branscherna. Det finns många företag som redan idag följer upp sitt miljöarbete med hjälp av miljöcertifiering, miljödiplomering eller som arbetar med miljömärkningar av olika slag. Sådana verktyg och märkningar är vanliga och finns också inom i stort sett alla branscher, vilket kan vara orsaken till det jämna resultatet.

Bra hjälpmedel för marknadsföring och information om företagens gröna arbete

En tredjedel av företagen tror att digitalisering kan vara en lösning för marknadsföring samt miljö- och klimatinformation om företaget. Några branscher ligger högre i denna fråga. Omkring fyra av tio företag inom *Hotell- och restaurang*, *Handel* samt *Uthyrning, fastighetservice* tror att digitalisering skulle kunna vara en lösning för marknadsföring samt för miljö- och klimatinformation om företaget.

Digitalisering viktigt hjälpmedel vid produktutveckling

Nästan en tredjedel av alla företag i undersökningen tror att digitalisering kan vara en lösning för företagets arbete med grön omställning när det gäller utveckling av varor eller tjänster. Ett par branscher ligger betydligt högre än så och inom *Juridik, ekonomi, vetenskap, teknik* är det sex av tio företag och omkring hälften av företagen inom *Information och kommunikation* som tror det. Ökad digitalisering för dessa branscher borde vara en lågt hängande frukt då digitala lösningar sannolikt är centrala delar av den ordinarie verksamheten.

Många företag kan minska energi- och resursanvändningen med hjälp av digitalisering

Omkring en tredjedel av företagen i undersökningen tror att digitalisering kan vara en lösning för att minska energi- och resursanvändningen i produktionen. Det finns dock branscher som tror ännu mer på digitalisering som en hjälp till att minska energi- och resursanvändningen. Inom *Jordbruk, skogsbruk och fiske* och inom *Energi och vatten* är det omkring fyra av tio företag som tror det. Digitalisering och robotisering har stor potential i ett mer hållbart, lönsamt, klimatsmart och fossiloberoende jordbruk vilket företagen inom branschen i undersökningen till stor del verkar hålla med om⁹. Digitalisering inom branschen *Energi och vatten* har kommit relativt långt både vad gäller tekniken i sig såväl som mätning av vatten- och energiförbrukning. Däremot uppvisar branschen *Byggverksamhet* en relativt låg siffa, 23 procent. I denna bransch borde digitalisering ha en stor potential genom att till exempel skapa ritningar och beställningar som genererar effektiv konstruktion med så lite spill som möjligt.

⁹ [RISE:s webbsida Digitaliserat jordbruk är framtidens jordbruk](#)

Digitala hjälpmedel bra för vissa företag vid utveckling av affärsmodeller och strategi

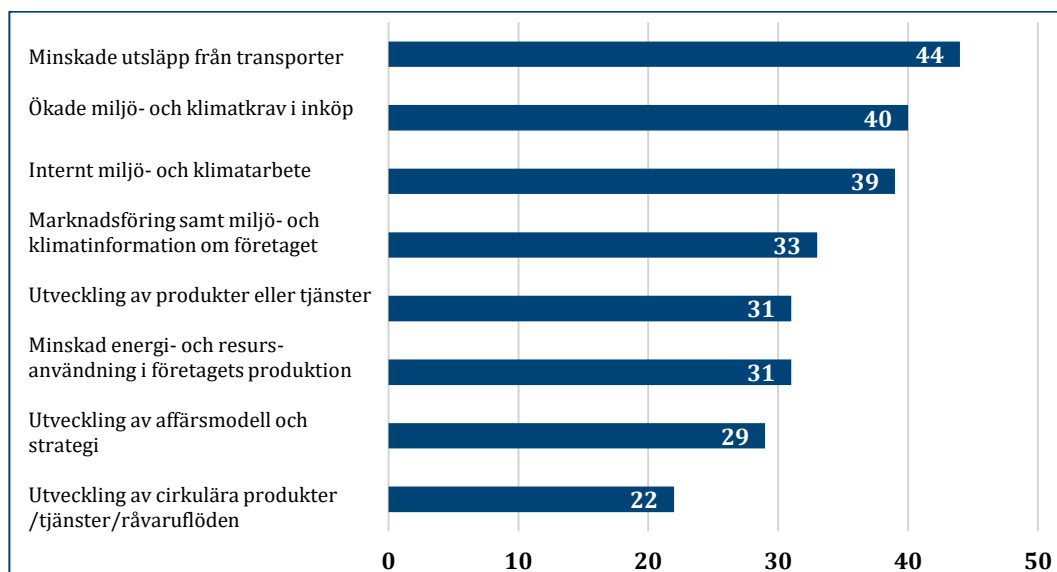
Drygt en fjärdedel av företagen tror att digitalisering kan vara en lösning för utveckling av affärsmodell och strategi för arbetet med grön omställning. Inom branschen *Energi och vatten* är det närmare fyra av tio företag som tror det och strax efter kommer branscherna *Juridik, ekonomi, vetenskap, teknik, Utbildning* och *Handel* där över en tredjedel av företagen tror det.

Lägre tilltro till digitalisering vid utveckling av cirkulära produkter/tjänster/ råvaruflöden

Drygt två av tio företag i undersökningen tror att digitalisering kan vara en lösning för att utveckla cirkulära produkter/tjänster/råvaruflöden. Här ligger branscherna *Hotell och restaurang, Energi och vatten* samt *Tillverkning* något högre med drygt en fjärdedel av företagen som tycker det. Tillväxtverkets rapport om ekodesignförordningen och kommande digitala produktpass¹⁰ visar bland annat att digitalisering är en nyckelfaktor i att skapa cirkulära resursflöden, att kunskapsläget om kommande lagstiftning är generellt låg bland små och medelstora företag och att företag i dagsläget inte alla gånger har tillgång till de digitala verktyg som kommer att behövas. Det här resultatet i vår undersökning bekräftar det som kom fram i rapporten. Det finns behov av insatser som stödjer mindre företag inför kommande lagkrav inom detta område.

Figur 2.2

Andel företag som jobbar med grön omställning i procent som svarat Ja på frågan "Kan digitalisering vara en lösning för ditt företags arbete med grön omställning inom något av följande områden?"

¹⁰ [Tillväxtverkets rapport Spårbarhet och digitala produktpass](#)

3 Attityder till grön omställning

3.1 Vilka attityder har företagen till grön omställning?

Grön omställning är viktigt för konkurrenskraften

Nästan åtta av tio företag, instämmer helt eller delvis i att grön omställning är nödvändigt för långsiktig konkurrenskraft. Det höga resultatet på frågan kan troligen delvis bero på att svaren som redovisas i rapporten kommer från företag som redan arbetar med grön omställning. Uppfattningen skiljer sig inte så mycket mellan de olika branscherna förutom för *Vård och omsorg* som anser att grön omställning är mindre viktig för konkurrenskraften. De medelstora företagen anser detta i något högre utsträckning än de mindre men skillnaden är inte stor. Det visar att många företag, relativt sett oberoende bransch och storlek, upplever att omställningen har en koppling till de långsiktiga förutsättningarna att bedriva företag. Att arbeta med grön omställning är helt eller delvis nödvändigt för många företag för att fortsatt kunna vara relevanta och tillmötesgå marknadens ökade krav och efterfrågan.

Grön omställning medför behov av att hantera nya regelverk

Nästan åtta av tio företag instämmer helt eller delvis i att grön omställning medför behov av att hantera nya regelverk. Även detta höga resultat kan bero på att svaren som redovisas kommer från företag som redan arbetar med grön omställning. Uppfattningen att grön omställning medför behov av att hantera nya regelverk är något vanligare bland de medelstora företagen och inom följande branscher: *Tillverkning, Jordbruk, skogsbruk och fiske, Energi och vatten, Byggverksamhet* samt *Handel*. De senaste fem åren har flertalet nya regler för företag införts med syfte att minska klimatutsläpp eller miljöpåverkan. Det handlar bland annat om regler kring avfall, kemikalier och utsläpp vid transporter och bostadsbyggande¹¹.

Det kan vara så att företagen känner till eller förväntar sig att fler regler kommer att träda i kraft kommande år. Exempelvis de som har beslutats inom EU:s gröna giv såsom ekodesignförordningen, taxonomiförordningen och direktiv om hållbarhetsredovisning. Med undantag för ekodesignförordningen så berörs inte små och medelstora företag direkt av den nya lagstiftningen. Dock visar flera av Tillväxtverkets rapporter¹² att många små och medelstora företag kommer att påverkas indirekt, till exempel när större bolag i den värdekedja som de tillhör implementerar nya krav. Företag kan också behöva hantera, för dem nya regelverk, i samband med verksamhetsförändringar som kräver att företaget behöver söka nya tillstånd hos myndigheter.

Grön omställning ökar företagets möjligheter till lönsamhet och tillväxt

Nästan sju av tio företag instämmer helt eller delvis i att grön omställning ökar företagets möjligheter att växa på sikt. Ju större företaget är desto mer tror man att grön omställning ökar företagets möjligheter att växa på sikt. Liknande siffror gör sig gällande om grön omställning ger möjlighet till ökad lönsamhet på sikt. Branschen *Energi och vatten* ser särskilt stora tillväxtpöjligheter och möjligheter till ökad lönsamhet i

¹¹ Tillväxtverkets kostnadsuppföljning 2018–2023. Sammanställning av Analysis Mason 2023-10-05.

¹² [Länk till Tillväxtverkets startsida för publikationer](#)

arbetet med grön omställning. Att det är just *Energi och vatten* som har en relativt stor tillit till både stärkt tillväxt och lönsamt hänger möjligen ihop med att det är en bransch med delvis redan stark efterfrågan på gröna energilösningar.

Grön omställning kan medföra stora kostnader för många företag

Att omställningen kostar mycket pengar visas i att nästan sju av tio företag helt eller delvis instämmer i att grön omställning medför stora kostnader för företaget. I *Transport och magasinering* är det nio av tio företag som anser detta. Även inom sektorn *Jordbruk, skogsbruk och fiske, Byggverksamhet, Tillverkning och Handel* anser åtta av tio företag att omställningen medför stora kostnader. Samtliga av dessa branscher kan antas ha betydande investeringar till exempel i form av effektivare utrustning och fossilfria fordon vid en grön omställning av verksamheten. De senaste fem åren har flera nya regelverk med syfte att minska miljö- och klimatpåverkan trätt i kraft som inneburit stora kostnader för vissa företag inom till exempel transport- och byggsektorn¹³.

Grön omställning medför krav på ny kompetens i företagen

Kompetensbehoven inom den gröna omställningen framställs ofta som avgörande. Utfallet av undersökningen visar att cirka sex av tio företag anser att grön omställning helt eller delvis medför krav på ny kompetens i företaget. Här är det i högre omfattning de medelstora företagen som instämmer. Att det är de medelstora företagen i undersökningen som upplever större behov av ny kompetens inom grön omställning kan kopplas till flera andra delar av undersökningen som visar att de medelstora företagen verkar ligga före de mindre företagen i omställningsarbetet.

Flertalet företag tror inte att grön omställning ger ökad export

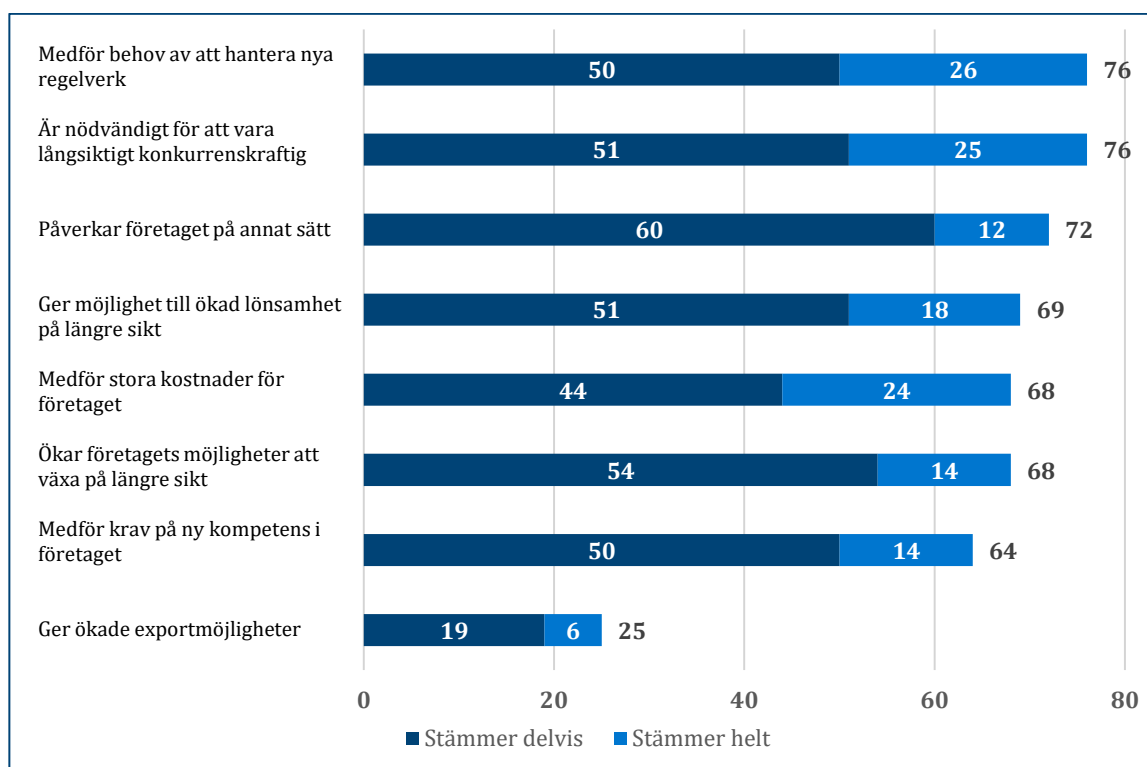
Endast strax över två av tio företag anser att grön omställning helt eller delvis ger ökade exportmöjligheter. Detta kan se ut som en låg siffra, men frågan har besvarats av företag i alla branscher som jobbar med grön omställning och alla företag har inte möjligheter till export i sin verksamhet. Flertalet av företagen som har deltagit i undersökningen är dessutom småföretag. Utfallet i svaret stämmer väl med tidigare undersökningar om miljöteknikexport som visar att ju större företaget är desto vanligare är det att företaget exporterar. Det är också sannolikt så att de flesta företag behöver växa sig starka på hemmamarknaden innan exporten kan öka¹⁴. Totalt sett kan man konstatera att det för de flesta företag i undersökningen inte verkar vara en önskan om ökad export som är en avgörande anledning till företagets gröna omställning.

¹³ Tillväxtverkets kostnadsuppföljning 2018–2023. Sammanställning av Analysis Mason 2023-10-05.

¹⁴ [Svenska miljöinstitutet, IVL:s rapport Styrkeområden för svensk miljöteknikexport](#)

Figur 3

Andel företag som arbetar med grön omställning i procent som svarar på frågan "Hur väl stämmer följande påståenden om grön omställning in på ditt företag?"

4 Drivkrafter för grön omställning

4.1 Vilka drivkrafter finns för företagens gröna omställning?

Undersökningen visar att det är främsta drivkrafterna för grön omställning är förändrad efterfrågan från marknaden, lagar och myndighetsregler samt att bygga upp och stärka företagets varumärke. Ju större företaget är desto viktigare är drivkrafterna. Att de medelstora företagen har starkare drivkrafter behöver inte nödvändigtvis vara ett tecken på att små företag och mikroföretag halkar efter i omställningen, men samtidigt går det inte heller att helt bortse från den risken.

Förändrad efterfrågan viktigaste drivkraften

Nästan åtta av tio företag ser i viss eller stor utsträckning förändrad efterfrågan på marknaden som en viktig drivkraft för grön omställning. Även om det verkar som de större företagen upplever störst förändrad efterfrågan som drivkraft så är det även en stor andel av mikro- och småföretagen som upplever detta som en stor drivkraft. Förändrad efterfrågan som drivkraft upplevs särskilt viktig inom följande branscher; *Energi och vatten, Transport och magasinering, Handel och Jordbruk, skogsbruk och fiske*. Detta är branscher som möjligen i högre utsträckning är en del av värdekedjor där den gröna omställningen drivs på av att kunderna sannolikt efterfrågar grönare produkter och lösningar. De branscher som upplever lägst drivkraft av förändrad efterfrågan är *Vård och omsorg, Kultur och nöje samt Utbildning*. Troligen beror detta på att dessa branscher främst är tjänstebaserade och att verksamheten inte bedöms ha stor miljö- och klimatpåverkan vilket gör att deras kunder inte efterfrågar grönare lösningar i samma omfattning.

Lagar och myndighetsregler är den näst viktigaste drivkraften

Den näst viktigaste drivkraften för grön omställning för företag i undersökningen är lagar och myndighetsregler. Fler än sju av tio företag ser lagar och myndighetsregler som viktiga drivkrafter för grön omställning i viss eller stor utsträckning. Det faller sig naturligt att regler uppfattas som en stark drivkraft eftersom företagen är skyldiga att följa de krav som ställs på deras verksamhet. Företag som arbetar med att utveckla miljöteknik eller nya produkter och tjänster med lägre klimat- och miljöpåverkan gynnas sannolikt av att det ställs högre krav på andra verksamheter, eftersom det då skapas en större efterfrågan för deras erbjudanden. *Energi och vatten* är den bransch som i högst grad anger lagar och myndighetsregler som en stor drivkraft. Företag inom denna sektor som producerar förnybar energi gynnas sannolikt av ökade utsläppskrav, eftersom det därmed skapas en större efterfrågan på förnybar energi. Även inom *Byggverksamhet, Handel* och *Jordbruk, skogsbruk och fiske* ser man i hög grad lagar och regler som en stor drivkraft.

Bygga upp och stärka varumärket viktigast i vissa branscher och i medelstora företag

Att bygga upp och stärka varumärket som drivkraft för grön omställning är i viss och i stor utsträckning en drivkraft för närmare sju av tio företag. Här är det återigen tonvikt på de medelstora företagen vilket inte är överraskande eftersom mindre företag i allmänhet inte har så stora resurser att satsa på marknadsföring och varumärkesuppbyggnad. Det är fler mikro- och småföretag som upplever en förändrad efterfrågan på marknaden än att bygga upp och stärka varumärket som en viktig drivkraft. De branscher där flest företag anger att bygga upp och stärka varumärket är en viktig drivkraft är *Tillverkning, Handel* samt *Hotell och restaurangverksamhet*.

Ökade produktions- och driftskostnader viktig orsak till grön omställning

Över sex av tio företag i undersökningen upplever att ökade produktions- och driftskostnader i viss eller i stor utsträckning är en viktig drivkraft för grön omställning. Ökade kostnader för till exempel el, komponenter och insatsvaror påverkar alla företag, oberoende av företagsstorlek, och driver på den gröna omställningen eftersom företagen strävar efter att effektivisera och minimera resursåtgången i sina verksamheter. De branscher som sannolikt har störst elförbrukning och materialförbrukning som *Energi och vatten, Tillverkning, Jordbruk, skogsbruk och fiske, Byggverksamhet, Transport och magasinering* samt *Hotell och restaurang* upplever att ökade produktions- och driftskostnader är ännu större drivkrafter för grön omställning än företag i övriga branscher.

Ny teknik för grön omställning viktig drivkraft särskilt i medelstora företag

Fler än sex av tio företag anger att ny teknik, som gör det möjligt att erbjuda nya varor eller tjänster, är en viktig drivkraft i viss eller i stor utsträckning. Här är det inte så stor skillnad mellan olika branscher, men i likhet med de flesta andra drivkrafter är det de medelstora företagen som upplever störst nytta med den nya tekniken. Här handlar det om att digitala verktyg har utvecklats och resulterat i till exempel minskad elförbrukning, minskad vattenförbrukning och mindre utsläpp från transporter. Sannolikt kan det även röra sig om nya produkter inom energisektorn såsom värmepumpar och solpaneler och annan miljöteknik i takt med att efterfrågan ökar.

Konkurrens från andra företag driver den gröna omställningen

Fler än sex av tio företag upplever i viss och i stor utsträckning konkurrens från andra företag som en drivkraft. För de medelstora företagen är det åtta av tio företag som upplever detta. En möjlig förklaring är att den gröna omställningen är i sin linda för de mindre företagen medan de medelstora i större omfattning har påbörjat omställningen. De branscher som upplever störst konkurrens från andra företag som en drivkraft är; *Transport och magasinering, Handel, Tillverkning, Fastighetservice och uthyrning samt Energi och vatten*. Detta är branscher som förhållandevis, på olika sätt, kan anses ha kommit en bit i sin gröna omställning genom till exempel fossilfrihet i sin fordonsflotta, klimatsmarta energilösningar och resurseffektivare produktion.

Krav från offentlig sektor viktigt i vissa branscher och i större företag

Krav från offentlig sektor som drivkraft för grön omställning är något som närmare sex av tio företag upplever som drivkraft i viss eller i stor utsträckning. Av dem är det 15 procent som upplever att detta är en viktig drivkraft i stor utsträckning och det matchar ganska väl med att det i undersökningen är 14 procent av företagen som säger sig ha stor försäljning till offentlig sektor. Även Tillväxtverkets undersökning *Företagens villkor och verklighet* från 2020 visar att endast 14 procent av småföretagen har deltagit i en offentlig upphandling de senaste 12 månaderna. Siffran har legat på ungefär samma nivå sedan år 2008¹⁵.

Stora företag har oftast mer resurser och därmed större administrativa möjligheter att lämna anbud i offentliga upphandlingar. De branscher som upplever de största drivkrafterna genom krav vid offentlig upphandling är de branscher man kan anta är mest relevanta för offentlig upphandling; *Transport och magasinering, Vård och omsorg, Fastighetservice och uthyrning samt Hotell- och restaurang*. Offentlig upphandling i Sverige omsätter cirka 800 miljarder kronor årligen¹⁶ och är därmed en mycket viktig drivkraft för grön omställning. Genom upphandling kan offentlig sektor efterfråga grönare produkter och tjänster samt skapa incitament för företagen att ställa om. Samtidigt behöver upphandlingen ske på ett sätt som ökar möjligheterna för små och medelstora företagen att lämna anbud.

Mindre viktigt med grön omställning för att attrahera, motivera och behålla arbetskraft

Fyra av tio företag anser i viss och i stor utsträckning att en viktig drivkraft för att arbeta med grön omställning är att attrahera, motivera och behålla arbetskraft. Att företag arbetar med hållbarhetsfrågor har länge framhållits som en möjlighet att bli en mer attraktiv arbetsgivare. Resultatet i denna undersökning visar dock att denna drivkraft inte är lika viktig för de mindre företagen men att ju större företaget är desto viktigare blir denna drivkraft. Detta kanske inte är så konstigt med tanke på att det är viktigare att attrahera ny personal när företaget är lite större och behöver rekrytera mer personal med specifika kompetenser.

¹⁵ [Tillväxtverkets webbsida Statistik och analys, Offentlig upphandling](#)

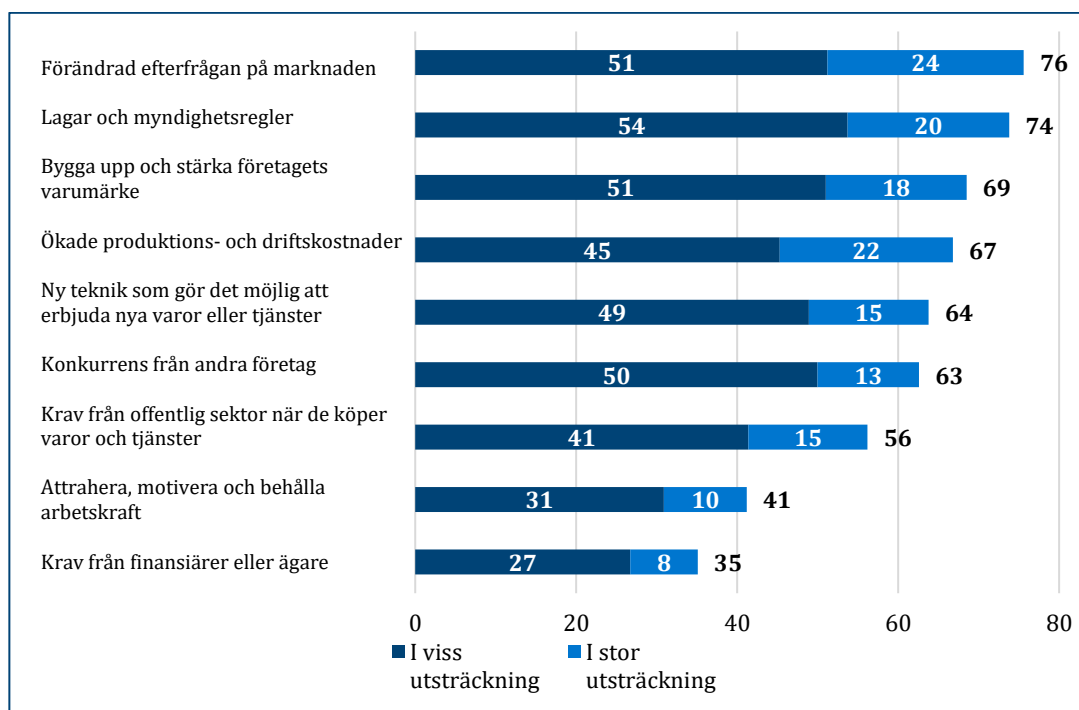
¹⁶ [Upphandlingsmyndighetens webbsida Offentlig upphandling](#)

Krav från ägare och finansiärer mycket större drivkraft i de medelstora företagen

Något fler än tre av tio företag upplever krav från finansiärer eller ägare som drivkraft i viss eller i stor utsträckning. De medelstora företagen i undersökningen upplever krav från finansiärer eller ägare som en mycket större drivkraft än de mindre företagen. Detta kan vara ett resultat av att ledning och ägare är samma person i mindre företag eller att företagen inte har haft behov av att förnyad finansiering eller lån vid tiden för undersökningen. Tillväxtverkets rapport om taxonomin¹⁷ och dess påverkan på små och medelstora företag visade att dessa företag kan komma att påverkas när större bolag börjar efterfråga hållbarhetsinformation. Det vore intressant att om några år se om detta utfall har ändrats när taxonomiförordningen sannolikt har införts i större omfattning.

Figur 4

Andel företag som arbetar med grön omställning i procent som svarade på frågan "I vilken utsträckning är följande faktorer viktiga drivkrafter för ditt företags arbete med grön omställning?"

5 Hinder för grön omställning

5.1 Vilka hinder finns för företagens gröna omställning?

De främsta hindren för grön omställning i små och medelstora företag är osäkerhet kring långsiktigheten i politiska beslut, ökade produktions- och/eller driftskostnader, lagar, myndighetsregler och myndighetskontakter, behov av investeringar i ny utrustning samt att tillgänglig teknik inte är tillräckligt utvecklad eller för dyr.

¹⁷ [Tillväxtverkets rapport EU-taxonomin om hållbara investeringar - hur påverkas små och medelstora företag?](#)

Osäkerhet kring långsiktigheten i politiska beslut är ett hinder för grön omställning

Fler än fyra av tio företag upplever osäkerhet kring långsiktigheten i politiska beslut som ett stort hinder för grön omställning. I några branscher är denna uppfattning ännu högre. För både *Energi och vatten* samt *Jordbruk, skogsbruk och fiske* är motsvarande siffra nästan sju av tio företag. Även inom *Byggverksamhet* samt *Transport och magasinering* är siffran hög och det är närmare sex av tio företag som upplever osäkerhet i politiska beslut som ett stort hinder. Om företag upplever en osäkerhet kring vad som kommer att gälla framöver så finns det en risk för att man är mindre benägen att göra nödvändiga investeringar för grön omställning. Ett sådant scenario riskerar att försena och förhindra delar av omställningen vilket på sikt kan minska svenska företags konkurrenskraft.

Enkäten besvarar inte vilka politiska beslut som avses när företag upplever osäkerhet. Sett utifrån ett EU-perspektiv så är det betydande ändringar som görs genom den gröna given. Flera av lagpaketen är nyligen beslutade eller är på gång att beslutas. Även om den gröna given pekar ut en tydlig riktning kan omfattningen av lagåtgärderna uppfattas som överväldigande och skapa osäkerhet hos företag. I Sverige kan ändringar i politiken skapa osäkerheter kring vad som kommer att gälla på längre sikt. Oavsett vilket så belyser resultatet att tydliga och långsiktiga spelregler är en viktig förutsättning för företagens gröna omställning.

Utrustning och teknik som inte är utvecklad eller för dyr kan vara stora hinder

Fler än vart tredje företag säger att ett stort hinder för att arbeta mer med grön omställning är att tillgänglig teknik inte är tillräckligt utvecklad eller för dyr. Omkring hälften av företagen inom *Byggverksamhet* och *Jordbruk, skogsbruk och fiske* samt sex av tio företag inom *Transport och magasinering* svarar samma sak. För *Transport och magasinering* kan det till exempel röra sig om att det är kostsamt att köpa in fossilfria fordon. För *Jordbruk, skogsbruk och fiske* och *Byggverksamhet* är det något svårare att tolka resultatet men troligen finns det även här behov av att gå över till fossilfria fordon eller mer energieffektiva produktionsätt, vilket kan vara kostsamt.

Flera branscher ser ökade produktions- och driftskostnader som ett stort hinder

Fler än tre av tio företag upplever ökade produktions- och driftskostnader som ett stort hinder för grön omställning. Skillnaden är inte stor mellan de olika företagsstorlekarna. Inom *Jordbruk, skogsbruk och fiske*, *Byggverksamhet* samt *Transport och magasinering* är det fler än hälften av företagen som upplever ökade produktions- och driftskostnader som ett stort hinder. Detta är branscher som sannolikt har haft stora kostnadsökningar under de senaste åren för till exempel elförbrukning, råvaror, drivmedel och insatsvaror.

Behov av investeringar stort hinder i vissa branscher

Tre av tio företag upplever behov av investering i ny utrustning som ett stort hinder för grön omställning. Inom *Transport och magasinering* är det nästan sex av tio företag som upplever detta. Här kan möjligen röra sig om investeringar i nya fossilfria fordon och laddningsmöjligheter. Inom *Jordbruk, skogsbruk och fiske* samt *Hotell och restaurang* är det nästan hälften av företagen som upplever att investeringar i ny utrustning är ett

stort hinder. Detta är branscher som kräver en stor mängd och ofta kostsam utrustning i sina verksamheter.

Lagar och regler kan vara betydande hinder för grön omställning

Ungefär tre av tio företag ser lagar, myndighetsregler och myndighetskontakter som ett stort hinder för arbetet med grön omställning. Lagar, regler och myndighetskontakter är nödvändiga för att uppfylla särskilda syften som till exempel för att styra mot grön omställning. Dessa syften är ofta önskvärda utifrån både samhällets och företagens perspektiv. Ibland får dock lagar och regler oönskade negativa konsekvenser. Det kan till exempel vara så att nya krav på företagen blir alltför kostsamma så att man tvingas att lägga ner. När regler ändras kan det kräva mycket tid för företagen att läsa in sig på vad som gäller för deras verksamhet och utbilda sin personal.

Problemen kan även finnas inom befintliga regelverk om de hindrar satsningar som företaget skulle vilja genomföra. Det skulle bland annat kunna handla om regelverk som inte omfattar nya produkter eller produktionsmetoder eller statsstödsregler som inte medger stöd för den typ av omställning som företaget skulle vilja genomföra.

Nya krav och nya satsningar kan också medföra att företagen behöver ha fler myndighetskontakter som kan vara tidskrävande och kostsamma. Det kan i sin tur hämma investerings- och omställningsviljan hos företagen. Det finns mycket som nationella myndigheter, länsstyrelser och kommuner kan göra för att minska den tid som företagen behöver lägga på att förstå och hantera den totalt sett stora mängden krav som de omfattas av. Genom exempelvis bättre service eller information och rådgivning kring regler kan det frigöras tid för företagen att ägna sig åt sin kärnverksamhet och grön omställning. Det kan även öka förtroendet mellan företag och myndigheter, vilket skapar ett gott investeringsklimat.

Skillnaderna är stora mellan olika branscher när det gäller i vilken mån företagen ser lagar, myndighetsregler och myndighetskontakter som ett hinder. Runt hälften av alla företag inom *Jordbruk, skogsbruk och fiske* samt *Energi och vatten* ser lagar, myndighetsregler och myndighetskontakter som ett stort hinder för den gröna omställningen. En del företag inom dessa branscher kan behöva anmäla eller söka tillstånd för miljöfarlig verksamhet i samband med nya satsningar. Det gäller ofta även satsningar som väntas kunna bidra till minskade klimatutsläpp, eftersom de till exempel kan ha en negativ lokal påverkan på djurliv, samhälle eller natur. Tillståndprocessen för miljöfarlig verksamhet kan ta flera år och innebära stora kostnader för det sökande företaget¹⁸. Även inom branscherna *Transport och magasinering* och *Byggverksamhet* är det vanligt att företag ser lagar, regler och myndighetskontakter som ett stort hinder för grön omställning.

Något färre upplever att digitala lösningar inte är tillräckligt utvecklade eller dyra

I undersökningen är det drygt två av tio företag som upplever att digitala lösningar inte är tillräckligt utvecklade eller dyra som ett stort hinder. De branscher som upplever störst hinder, omkring tre av tio företag, är i det närmaste samma branscher som upplever störst hinder i att tillgänglig teknik inte är tillräckligt utvecklad eller för dyr; *Jordbruk, skogsbruk och fiske, Transport och magasinering* samt *Byggverksamhet* men

¹⁸ [Tillväxtverkets webbsida om uppdraget Förenkla processen för miljöfarlig verksamhet](#)

även *Kultur och nöje* sticker ut här. Detta är branscher som har behov av teknik och digitala lösningar som i sin nuvarande form inte helt lever upp till behoven eller anses vara för kostsam i relation till förväntad nytta.

Brist på extern finansiering för grön omställning inget stort hinder

Knappt två av tio företag upplever att tillgången till extern finansiering är ett stort hinder för grön omställning. Företag inom *Hotell och restaurang* samt *Kultur och nöje* upplever att bristen på extern finansiering är ett större hinder än genomsnittet. Gemensamt för dessa branscher är att de är konjunkturkänsliga och har relativt låg lönsamhet, vilket kan försvåra finansieringsmöjligheterna.

Låg efterfrågan från kunder - stort hinder för vissa företag

Två av tio företag upplever att låg efterfrågan från kunder är ett stort hinder för arbete med grön omställning. Dessa företag skulle arbeta mer med grön omställning om det fanns efterfrågan från kunderna. Branscherna *Tillverkning*, *Handel* samt *Transport och magasinering* ligger lite högre här och närmare en fjärdedel av företagen säger att låg efterfrågan från kunder är ett stort hinder. Det betyder att det fortfarande finns företag där kunderna inte ställer gröna krav i särskilt stor utsträckning.

Inget större hinder i tillgång till lämplig arbetskraft eller kompetens

Denna undersökning visar att fler än hälften av företagen inte upplever tillgång till lämplig arbetskraft eller kompetens som ett stort hinder och det är utöver det tre av tio företag som bara ser detta som ett litet hinder. Det kan möjligen ha att göra med att företagen i undersökningen planerar att i större utsträckning lösa kompetensbehoven genom att vidareutbilda befintlig personal (se kapitel 6). Det kan också handla om att de mindre företagen inte har samma behov av specialister eller kompetens inom det gröna området som större företag har. Skillnaderna kan också bero på att det redan idag ställs större krav när det gäller klimat- och miljöfrågor på de större företagen än på småföretagen.

Begränsad kunskap för vad som ska göras inom grön omställning upplevs inte vara stort hinder

Den här undersökningen visar att det nästan är vartannat företag som anser att kunskap och förståelse kring vad som behöver göras för att arbeta med grön omställning inte är ett hinder. Det är särskilt intressant att lyfta fram *Informations- och kommunikationsbranschen* där nästan sju av tio företag inte upplever något hinder. Utöver detta har drygt fyra av tio företag svarat att det bara är ett litet hinder.

Det är i högre grad de mindre företagen som inte upplever att begränsad eller liten förståelse för vad som behöver göras för att ställa om är ett hinder. För de medelstora företagen är det något färre, omkring en tredjedel, som inte upplever begränsad kunskap eller förståelse som ett hinder. Det är intressant att det är en större andel av de mindre företagen som inte upplever något hinder med detta. Dessa företag kan ha mindre resurser att arbeta med grön omställning, men det kanske också ställs lägre krav på de mindre företagen. Det kan också vara så att de mindre företagen inte känner till de regel- och lagändringar som kommer att träda i kraft och därför inte ser några problem.

Figur 5

Andel företag som arbetar med grön omställning i procent som angav att följande faktorer utgör ett stort hinder för deras gröna omställning.

6 Resursbehov för grön omställning

6.1 Vilka är företagens behov av personal och kompetens inom grön omställning?

Totalt pekar svaren i undersökningen på att företagens behov av att rekrytera ny personal på grund av den gröna omställningen inte är så stort. Många företag löser behovet av kompetens genom att vidareutbilda befintlig personal eller sin företagsledning och närmare fyra av tio företag säger att de har behov av att köpa in konsulttjänster för den gröna omställningen i viss eller i stor utsträckning.

Inga stora behov av rekrytering av ny personal med särskild kompetens eller utbildning

Knappt tre av tio företag ser ett behov i viss eller i stor utsträckning av att rekrytera personal med särskild kompetens eller utbildning för den gröna omställningen. Detta utfall kan bero på att arbetet med grön omställning i många branscher inte kräver särskilt stora förändringar av verksamheten, vilket då inte ger behov av rekrytering av ny personal. Behovet av att rekrytera ny personal med särskild kompetens eller utbildning ökar med företagets storlek och bland de medelstora företagen är det nästan sex av tio företag som säger att de behöver rekrytera ny personal för den gröna omställningen i stor utsträckning. Det är färre företag (16 %) som ser behov i viss eller i stor utsträckning av att rekrytera personal från en annan del av Sverige eller utlandet. Man kan möjligen tolka svaren på frågan som att i de fall företag behöver rekrytera ny personal med särskild kompetens eller kunskap är upplevelsen att den i stor utsträckning finns där företaget verkar.

Visst behov att vidareutbilda befintlig personal och ledning i grön omställning

Det är totalt närmare sex av tio företag som ser ett stort eller ett visst behov av att vidareutbilda befintlig personal. De branscher som ser störst behov av detta är *Byggverksamhet, Hotell- och restaurang, Handel och Uthyrning, fastighetservice*. Behovet av att vidareutbilda befintlig personal ökar med företagets storlek. Liknande resultat gäller för frågan om det finns behov av att utveckla kunskap och kompetens i företagets ledning men de branscher som ser störst behov av detta är *Energi och vatten, Byggverksamhet, Jordbruk, skogsbruk och fiske* samt *Tillverkning*.

Konsulttjänster upplevs relevant och särskilt inom vissa branscher

Nästan fyra av tio företag ser i viss eller stor utsträckning behov av att köpa in tjänster av externa konsulter för arbetet med grön omställning. De branscher som i störst utsträckning har behov av externa konsulttjänster är *Jordbruk, skogsbruk och fiske, Tillverkning, Energi och vatten* samt *Byggverksamhet*. Behovet av att köpa in konsulttjänster ökar med företagets storlek.

6.2 Finansierings- och resursbehov i företagets gröna omställning

Fysiska investeringar för grön omställning svårast att finansiera

De kostnader som uppstår till följd av den gröna omställningen som flest företag anser vara svåra att finansiera är fysiska investeringar i exempelvis maskiner eller ny teknik. Över fyra av tio företag anser att detta är svårt att finansiera. I vissa branscher är kostnaderna för fysiska investeringar till följd av grön omställning ännu svårare att finansiera. Det gäller främst företag i branscherna *Transport och magasinering, Jordbruk, skogsbruk och fiske, Tillverkning* samt *Hotell- och restaurang*.

Det finns exempel på att fysiska investeringar som är kopplade till grön omställning är specifikt svårfinansierade. Det kan till exempel handla om varulager av produkter som ska hyras ut i en cirkulär affärsmodell. Det kan också handla om ny miljöanpassad teknik för produktion eller transporter där avkastningen av sådana investeringar är svåra att bedöma på förhand. I båda dessa fall kan kreditinstitut och banker vara tveksamma till om investeringarna är lönsamma. Detta är en känd utmaning inom kreditfinansiering av nya verksamhetsfält, där den ekonomiska historiken som banker och andra kreditgivare söker, inte är lätt att presentera.

Kostnader för anpassning till nya regler näst svårast att finansiera

Tre av tio företag anger att kostnader för anpassning till nya regelverk är en utmaning. Det är rimligt att mer substantiella kostnader för anpassning till regelverk kan vara svåra att hitta finansiering för jämfört med investeringar som har en direkt affärsmässig avkastningspotential. Men det är också tänkbart att företag tvärtemot kan se affärsmässig nytta av att anpassa verksamheten till nya regelverk, exempelvis där regelefterlevnad gör företaget till en mer attraktiv leverantör för sina kunder. Detta skulle kunna bidra till att sju av tio företag inte listar anpassning till regelverk som en utmanande kostnad, men detta kan vi inte utläsa av enkätsvaren. Regelverk kan ge upphov till flera typer av kostnader, bland annat investeringskostnader, kostnader för förändringar i produktionen samt administrativa kostnader. Genom att bland annat erbjuda god service, snabba handläggningsprocesser samt att ge tydlig information och

rådgivning kring regler kan myndigheter avlasta företagen en del av de kostnader som regelverken ger upphov till.

En del företag ser inga kostnader som är svårfinansierade

Nästan tre av tio företag ser inga svårfinansierade kostnader knutna till sin gröna omställning. Det kan vara uppmuntrande att så stor andel av företagen som arbetar med grön omställning inte ser ekonomiska hinder för att fortsätta investera i omställningen. Det finns branscher som i ännu mindre utsträckning ser kostnader för grön omställning som svårfinansierade, *Informations- och kommunikationsverksamhet, Juridik, ekonomi, vetenskap, teknik* samt *Vård och omsorg*. Det kan betyda att grön omställning inte är särskilt kostsam i dessa branscher.

Vart fjärde företag tycker att energieffektivisering är svårt att finansiera

Nästan var fjärde företag som svarade på enkäten bedömer att investeringar för energieffektivisering är ett hinder, vilket är olyckligt eftersom energieffektivisering oftast leder till kostnadsbesparingar på sikt. Det kan betyda att företagen trots potentiella besparingar inte ser investeringarna som tillräckligt lönsamma eller att det tar för lång tid att få investeringen att bli lönsam. Det kan också betyda att det finns företag som ser potential till lönsam energieffektivisering i relativ närtid, men att den finansiering som behövs är större än vad företaget kan uppbringa i dagsläget.

Extern rådgivning och utveckling av nya produkter inte lika svårt att finansiera

Totalt 16 procent av företagen har angett att kostnader för extern rådgivning/konsulter till följd av den gröna omställningen kommer att vara svåra att finansiera. Här är det *Tillverkning, Energi och vatten* och *Handel* som sticker ut där omkring två av tio företag bedömer att dessa kostnader kommer att vara svårfinansierade. Knappt 15 procent av företagen anger att det kommer att bli svårt att finansiera utveckling av nya produkter och tjänster till följd av den gröna omställningen. Inom *Transport och magasinering* är det var fjärde företag som bedömer dessa kostnader som svåra att finansiera och drygt två av tio företag inom *Tillverkning* gör samma bedömning.

Färre ser problem med att finansiera insatsvaror, rekrytering av personal och affärsutveckling

Knappt ett av tio företag bedömer att kostnader till följd av den gröna omställningen för insatsvaror och tjänster kommer att vara svåra att finansiera. Inom *Jordbruk, skogsbruk och fiske* är det dock närmare tre av tio företag som anser detta och även företag inom *Kultur, nöje och fritid, annan service* ligger högre än genomsnittet i sin bedömning.

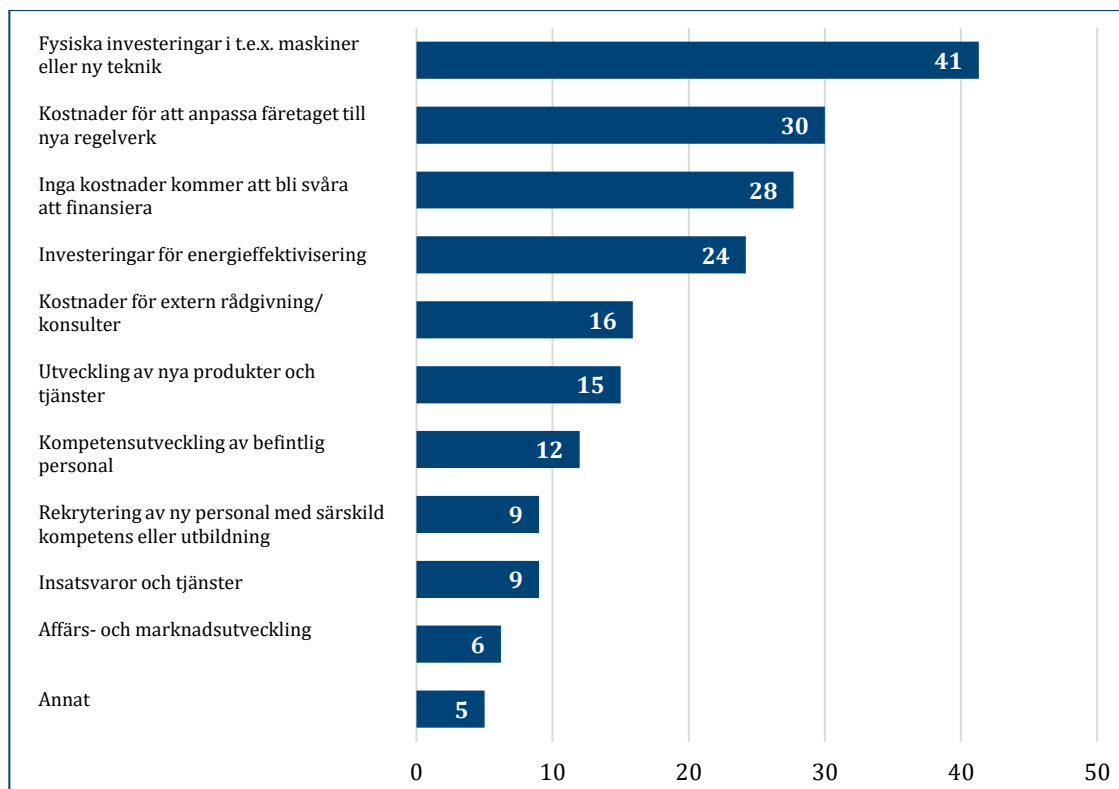
Lika många företag - nästan ett av tio bedömer att det kommer att ha svårt att finansiera rekrytering av ny personal med särskild kompetens eller utbildning till följd av den gröna omställningen. Något fler, 12 procent av företagen bedömer att det kommer att bli svårt att finansiera kompetensutbildning av egen personal till följd av den gröna omställningen.

Drygt 6 procent av företagen anger att kostnader kopplade till affärs- och marknadsutveckling till följd av den gröna omställningen är svåra att finansiera. Här sticker *Hotell- och restaurang* och *Handel* ut där omkring dubbelt så många företag

anser att dessa kostnader är svåra att finansiera. Vad detta kan bero på visas inte i denna undersökning.

Figur 6.1

Andel företag som arbetar med grön omställning i procent som kryssade i respektive alternativ på frågan "Vilka kostnader till följd av den gröna omställningen bedömer du kommer vara svåra att finansiera (max 3 alternativ)"

6.3 Vilka insatsbehov har företagen i den gröna omställningen?

Samarbete med andra företag och i leverantörskedjan viktigast för grön omställning

Drygt sex av tio företag instämmer i viss eller i stor utsträckning i att samarbete med andra företag (inom eller utom branschen) är relevant för att utveckla arbetet med grön omställning. De branscher där flest företag har svarat att samarbete med andra företag är viktigt för företagets gröna omställning är *Energi och vatten* samt *Kultur, nöje och fritid, annan service*. De medelstora företagen har större behov än mindre företag av samarbete med andra i arbetet med grön omställning. Här svarade tre fjärdedelar av alla företag att de ser behov av samarbete med företag inom eller utom branschen i viss eller i stor utsträckning.

Nästan sex av tio företag instämmer i stor eller i viss utsträckning i att samarbete inom leverantörskedjan är relevant. Här är det *Handel* som särskilt sticker ut där åtta av tio företag anser detta. En stor del av beslutade såväl som kommande lagstiftning till följd av EU:s gröna giv handlar om att skapa spårbarhet och transparens. En grundpelare i flera av initiativen är att ha kännedom om flödena både uppströms och nedströms i sin värdekedja vilket kommer att leda till och kräva ökad samverkan mellan företag och branscher.

Visst behov av kompetenshöjande insatser och enskild rådgivning

Sex av tio företag ser i stor eller i viss utsträckning behov av kompetenshöjande insatser för att utveckla arbetet med grön omställning. Ju större företaget är desto större är behovet. Flertalet företag har svarat att behovet av kompetenshöjande insatser finns, men bara i viss utsträckning.

Liknande svarsnivåer gäller behoven av enskild rådgivning som ett sätt att utveckla företagets arbete med grön omställning. I denna fråga har nära sex av tio företag svarat att de ser behov av detta men en stor majoritet av dem som har svarat ser behovet av enskild rådgivning bara i viss utsträckning. Den bakomliggande orsaken kan eventuellt vara att den gröna omställningen befinner sig i ett inledande skede och att många små företag ännu inte ser alla åtgärder som krävs för att klara omställningen. Det också handla om att större bolag har en högre grad av specialisering och därmed också större behov av kompetenshöjande insatser och enskild rådgivning.

Hälften av företagen ser behov av finansiellt stöd för specifika konsulttjänster

Hälften av alla företag ser i viss eller i stor utsträckning behov av finansiellt stöd för specifika konsulttjänster. Inom *Jordbruk, skogsbruk och fiske, Tillverkning samt Hotell- och restaurang* finns detta behov i ännu högre grad än inom andra branscher.

Förmånligare lån för företagets gröna omställning är efterfrågat

Knappt hälften av alla företag anser i viss eller i stor utsträckning att de har behov av mer förmånliga lån för sin gröna omställning. Exakt vad för förmånligare villkor företagen önskar när det gäller lån svarar inte undersökningen på, men det kan tänkas handla om mer tillgänglig kreditgivning, mer förmånliga villkor rörande krävda säkerheter och erbjudna räntor samt relevanta lånebelopp. Kreditgarantier är en form av verktyg som när de är rätt konstruerade, kan påverka dessa aspekter av kreditgivning. Det kan noteras att dagens gröna kreditgarantier från Riksgälden inte riktas till de små och medelstora företag som svarat på enkäten.

Behov av mer tillgängligt riskkapital för att utveckla arbetet med grön omställning

Drygt fyra av tio företag svarade att de i viss eller i stor utsträckning såg mer tillgängligt riskkapital för nyföretagande och utveckling som en relevant insats för att utveckla företagets arbete med grön omställning. Det antyder att en stor del av företagen som arbetar med grön omställning ser en utmaning i tillgången på riskkapital. Om detta beror på samma faktorer som gör att små och medelstora företag generellt tycker att riskkapital är mindre tillgängligt än önskvärt, eller om uppfattningen drivs av faktorer som är specifika för företag som arbetar med grön omställning, går inte att avgöra. Enkätsvaren visar dock att riskkapital anses som en relevant finansieringskälla för företag som arbetar med grön omställning och att denna form av finansiering är mindre tillgänglig än vad företagen skulle önska.

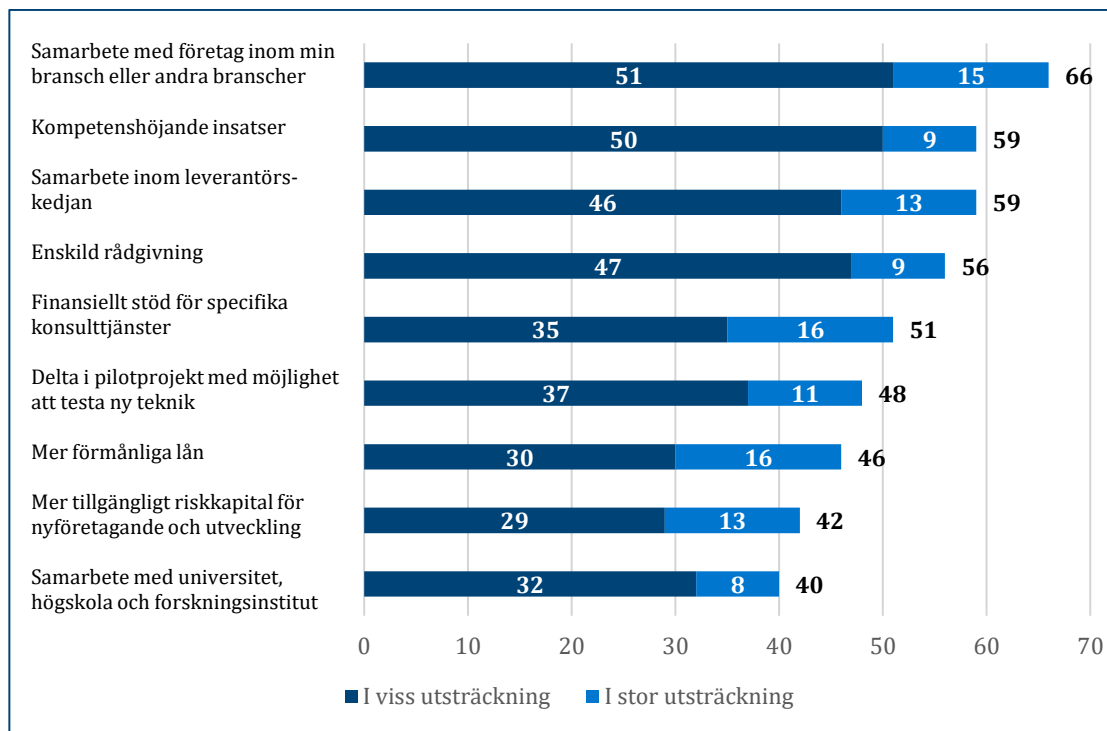
Forskningsarbeten och pilotprojekt för ny teknik mest intressant för medelstora företag

Att samarbeta med universitet, högskolor och forskningsinstitut eller att delta i pilotprojekt med möjlighet att testa ny teknik är det drygt fyra av tio företag som i stor

eller i viss utsträckning ser som relevant för att utveckla företagets arbete med grön omställning. Det är framför allt de medelstora företagen som är intresserade av detta och det är i huvudsak i de mer tekniktunga branscherna som *Energi och vatten*, *Tillverkning* samt *Jordbruk, skogsbruk och fiske* som dessa insatser är mest relevanta.

Figur 6.2

Andel företag som arbetar med grön omställning i procent som svarade på frågan "I vilken utsträckning skulle följande insatser vara relevanta för att utveckla ditt företags arbete med grön omställning?"

Du kan ladda ned Tillväxtverkets publikationer på tillvaxtverket.se.

© Tillväxtverket

Stockholm, November, 2023

Digital: ISBN 978-91-89730-46-5
0458

Har du frågor om den här publikationen, kontakta:

Caroline Dahlbom

Telefon, växel 08-681 91 00